

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Variorum In Europa Itinerum Deliciae

Chyträus, Nathan

[Herborn], 1599

VD16 C 2803

Cimbrica.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70708](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70708)

CIMBRICA.
IN ARCE VIRIILLU-
STRIS D. HENRICI RAN-
ZOVII VICARII REGII,

BREDEMBERGA.

Inscriptio portæ.

S I nihil ædificas, qui spectas nostra, viator,
Aut mea ne carpas, aut meliora struas.
Si meliora tenes; id Divos poscito mecum,
Ne, quod uterq; tenet, fascinet invidia.

IBIDEM.

Janua sinceris ego nunquam claudor amicis,
Osorem semper clausa subire veto.

Armamentarii.

Longa domus belli capit instrumenta cruenti,
Dum bona tranquilla tempora pacis eunt.
Grandia stant illic uteris tormenta cavatis,
Et nunc ceu placido pressa sopore tacent.
At subeant hostes, mox longa silentia rumpent,
Et piceas flammæ ore pilasq; voment.
Sidera pulsabit sonus alta, remugiet æther,
Et gemitus tellus, mota fragore, dabit.
Sulphureoq; globos procul ejaculata cavernis,
Turbine prosternent obviam quæq; solo.

IN COENACULO COMMUNI.

Qui novus hic nostris succedis sedibus hospes,
Esto bonus, mensam consultoq; boni.

Craterem

Craterem de more lubens philothesion hauri,
 At litem moveas ebrietate, cave.
 Pocula amicitiam faciunt, & pocula solvunt.
 Si bibis, ut valeant mensq; pedesq; sapis.

Ad cochlidem.

Hac cochlis excisis quam conspicis ardua saxis,
 Magnanimi donum principis illa mihi est.
 Saxoniam qui frena tenet septemvir in oram,
 Et pius Augustum nomine regq; refert,
 Hic mihi donavit lapides, cum missus ad illum,
 Dania cui paret, nomine Regis eram.
 Ipse suum munus commendat muneris auctor,
 Grataq; sunt magnis dona profecta viris.
 Ergo etiam nobis dono data principe tanto,
 Gravior hac nostrâ stabit in arce cochlis.
 Et spectaturis sero testabitur ævo,
 Nobile se munus Saxonis esse Ducis.

In tabula quadam suspensa, muscæ, in calice submersæ, hoc legitur epitaphium.

Gustatrix jacet hic lautorum musca ciborum,
 Et con-virva frequens Principis in tabula.
 Non volucris rostro, stimulis nec araneæ aduncis,
 Cretica sed gustans pocula, pota cadit.
 Nil opus est luctu: quis enim tam nobile fatum
 Lugeat? est auro condita, mersa mero.

DN. JOANNIS RANZOVII.

Cum placido vita mutasset tempora fato
 Heu Janus hic Ranzovius:
 Luxerunt nati, conjux, Holsatica tellus,
 Uno ore plangentes patrem.
 Mars tumulo imposuit laurum, zonamq; trophaumq;
 Et hostibus demptas opes.
 Pax etiam, aut concors huic, aut contraria Marti,
 Laudavit ipsa animum viri.

Gg ij

Fama hinc dispergens laté ore, manuq; secuta est,
 Virtutis excellens decus.
 Qualiter hunc igitur vixisse putabimus ævum,
 Per lustra bis septem & tria?
 Tot namq; hic vixit, quem Mars, Pax, Fama perennis
 Laudent, requirant, efferant.
 Et pia cum natis conjux viduata marito,
 Et patria, lugeant patrem.

Ad fores hendecasyllabi sequentes con-
 spiciuntur.

Hunc quicumq; subis locum, resiste
 Paullum, si placet, atq; paucula audi.
 Votivum domini vides sacellum,
 In quo res perago sacras, & ore
 Nostra percipitur salutis autor,
 Fundunturq; preces, piæq; voces
 Et dicuntur & audiuntur. Ergo
 Arcem si venis huc videre saltem;
 Illius studium, bonamq; mentem,
 Qui poni voluit sibi, probato;
 Aut, si res ita fert tua, amulare,
 Et semper pietatis esto cultor.
 Sin huc ingrederis, sacris ut ipse
 Inter sis simul, ad fores, profanas
 Omnes exue cogitationes,
 Et mentem indue sancta cogitantem,
 Presentemq; puta Deum videre,
 Ad quem verba facis, precesq; fundis;
 Illi corde pio, piaq; lingua,
 Pro donis age gratias benignis,
 Collauda, venerare, concine, atq;
 Dictis suppliciter precare votis.
 Huic soli est operi locus dicatus.
 Illud te monitum prius volebam.

Libros bibliothecæ suæ ampliff. ad imitationem Fla-
 minii ficalloquitur D. Henr. Ranzovius:

Salvete aureoli mei libelli,

Mea delicia, mei lepores,
 Quam vos saepe oculis iuvat videre,
 Et tritos manibus tenere nostris.
 Tot vos eximii, tot eruditi,
 Prisci lumina saculi & recentis,
 Consecere viri, suasque vobis
 Ausi credere lucubrationes,
 Et sperare decus perenne scriptis.
 Neque hac irrita spes fefellit illos,
 Vestro praesidio per universum
 Aevo perpetuo leguntur orbem,
 Doctorumque volant per ora clari.
 Vos estis requies honesta mentis,
 Jucunda ingenii bonis voluptas,
 Rebus perfugium minus secundis,
 In latis decus, & nitor refulgens.
 Vos atate puer virente, magno
 Sum complexus amore. nunc vir autem
 Multo prosequor impotentiore.
 Et, quam fata diu sinent amare,
 Vobis immoriar mei libelli:
 Ac cum rege lubens fatebor illo
 Alphonso egregio, esse cariores
 Vestras divitias mihi, benigna
 Quam sors quas mihi contulit caducas.
 Salvete aureoli mei libelli.
 Salvete, ex quibus hac mihi voluptas
 Aevum percipitur per omne grata.
 Quam vos intueor libenter, & quam
 Lubens colloquor! Ecquid astimandum est
 Curis esse beatius solutis?

In porticu Bredenbergenſi ad imagines
heroum.

Scipio cum Romae statuas spectaret aruorum,
 Hac ad virtutem sunt mihi calcar, ait:
 Hos quoque quis spectet referentes inlyta facta,
 Sequi aliquo tangi laudis amore neget?

Gg iiij

*Sint licet abstractis procul in regionibus orti,
Omnes aeternum promeruerè decus.*

JOSUA DUX POPULI ISRAELI-
litici. H. R.

*Aspice, Nunnides ego sum, qui maximus armis
Pro populo gessi bella cruenta meo.
Promissamq; diu, cassis cultoribus ense,
Distribui jacta sorte, dediq; plagam.
Triginta numero reges, quis credat? & unum,
Hac mea divina dextera fudit ope.
Et mihi Jordanis, tacitis immobilis undis,
Et mihi tardatis, Sol stetit altus, equis.
Esse typum Christi factis & nomine quisquis
Me putat, errorem quo tueatur, habet.*

ALITER. H. R.

*Josua ter denos Reges unumq; peremi,
Occupo promissi dum fera regna soli.
Sol quoq; bisseis lucens immobilis horis
In medio cali, me cupiente, stetit.*

DAVID REX ISRAELI-
ticus. H. R.

*Parvus eram, pecudumq; gregem per rura sequebar,
Extulit ad regni de grege sceptrum Deus.
Et leo prador, violentus & unguibus ursus
Occisi manibus procubuerè meis.
Ore Philistaeus terram indignante momordit,
Immanem letho quem mea funda dedit.
Liberis in crimen, quisquis malè providus, ingens,
Ne venia culpam crede carere tuam.
Me quoq; mens in grande scelus caca impulit, at non
Gratia lugenti sacra negata fuit.*

ALITER. H. R.

*Sum David quondam caula, nunc arbiter aula:
Proq; pedo vili regia sceptrum gero.*

Gathien

*Gathiten funda sterno stridente Goliath,
Bis quino fermé qui pede longus erat.*

JUDAS MACHABÆUS DUX
Judaicus. H. R.

*Ut leo conspectum ruit iracundus in hostem,
Et ferus illata vulnera strage facit:
Sic ego commotis in praelia viribus ibam,
Pro patria capiens legibus arma mea.
Excidiumq; urbi sacra, gentiq; minantes
Sæpe trucidavi, Marte fervente, viros.
Pulchrius est visum, paucos opponere multis,
Vertere quàm turpi terga pudenda fuga.
Sic me conjeci medios moriturus in hostes,
Et mihi mors voto digna reperta meo est.*

ALITER. H. R.

*En ego sum Judas, Machabæa gloria stirpis,
Qui nullis unquam terga pudenda dedi.
Pro grege, proq; sacris pulchram per vulnera mortem
Oppetii, inde virum cuncta per ora volo.*

HECTOR DUX TROJANUS. H. R.

*Argolicis terror ducibus, dum fata sinebant,
Proq; meis murus civibus, Hector eram.
In decimo primùm quod concidit Ilium anno,
Nemo negat factum viribus esse meis.
Phylacides per me, Antilochusq; Menœtiadesq;
Præterea multi procubuere duces.
Quid querar? unius per venit crimen ad omnes,
Et caput oppressit publica pœna meum.
Fraude locum captans, vita spoliavit Achilles,
Et rapidis circum mœnia traxit equis.*

ALITER. H. R.

*Murus ego patria perentis aheneus Hector,
Dimico pro Troja per duo lustra mea.*

Gg v

*Vulnifica multos transfigo cuspide Grajos,
Fortis at á forti victus Achille cado.*

ALEXANDER REX MACEDO.
H. R.

*At quis Alexandrum? quis fata perennia nescit,
Orbe quibus toto notus ad astra feror?
Nomine sicut eram magnus, sic maximus armis,
Terga fuga nunquam, victus ab hoste, dedi.
Imperium extendi, quá decolor Indus oberrat,
Et quá Riphæas verberat aura nives.
Perside, se, victa, totus mihi subdidit orbis,
Sed mihi tunc orbis non satis unus erat.
Mors satis una fuit, luxu fastuq; tumentem
Qua me sub terras abstulit ante diem.*

ALITER. H. R.

*Dicor Alexander factis & nomine magnus,
Cui juveni totus subditus orbis erat.
Par mihi nemo foret, modicé si vina bibissem.
Interitum luxu disce cavere meo.*

CAJUS JULIUS CÆSAR MONARCHA
Romanus. H. R.

*Non ego sum duris tantúm spectatus in armis,
Et mea doctrina nomine fama viget.
Sequana quis bello fuerim, Rhenuq; fatentur,
Et mihi cum toto subditus orbe Tybris.
Quis fuerim scriptis, monumenta relicta loquuntur,
Quaq; manu gessi bella, legenda dedi.
Nec satis hoc, etiam calum scri:tabar & astra,
Hinc meus aeternum permanet annus opus.
Immemores tellus homines producit ubiq;
Hoc queror, hac fati causa necisq; mea.*

ALITER. H. R.

*Quinquagena inii collatis pralia signis,
Auctor Romani Julius imperii.*

*Quæ vitam dederam, sæva me morte trucidant,
Pro meritis reddunt sic mala facta meis.*

HARMINIUS DUX CHERUSCORUM. H. R.

*Nec ducibus virtute minor, nec fortibus armis,
Gracia quos jaçtat, magnaq; Roma, fui.
Quod nimis impensum est illis, mihi defuit unum,
Nullaq; de factis edita scripta meis.
Unicus inventus Tacitus, qui nostra tacere
Noluit, hunc de me consule, certus eris.
Hic tibi narrabit, per me Germania victrix
Ut sit depulso libera facta jugo,
Et duce cum Varo, stratis legionibus, illa
In quanto fuerit Martia Roma metu.*

ALITER. H. R.

*Harminius Latias delevi ego Saxo catervas,
Vix ubi prima mihi barba refecta fuit.
Memetuens Casar, Vare, ô Vare, ocys inquit,
Redde aquilas, Roma robora, redde aquilas.*

ARTURUS REX BRITANNIÆ.
H. R.

*Qui vocor Arturus, me Gallia nominat Artum;
Paruit imperio terra Britanna meo.
Non me sceptrâ tulit quisquam præstantior illic,
Egregius belli laude togaq; fui.
Nomina qua monstrat procerum virtute potentum,
Hac est inventum mensa rotunda meum.
Saxonas & Dacos domui, Romanaq; fudi
Agmina, qua regno damna dedere meo.
Optima prima cadunt, sic firmus & integer annis
Occido, me regni sceptrâ cadente ruunt.*

ALITER. H. R.

*Barbariem objectat cum Grajis Roma superbis,
Barbariem præ senum mea facta ferunt.*

*Sum pius Arturus, nulli pietate secundum
Dixeris, in bello sum leo, pace pater.*

CAROLUS MAGNUS PRIMUS IMPERATOR
Germanicus. H. R.

*Quis me jure neget Magni cognomen adeptum?
Quin titulus factis est minor ipse meis.
Floruit optata sub me duce Gallia pace,
Pannoniis fusus concidit Hunnus agris.
Itala sublati tellus pacata tyrannis,
Pulsus est oris hostis, Ibere, tuis.
Imperii per me sedes Germania facta,
Saxonis est Christi terra professa fidem.
Me quoque neglectis duce reddita gloria Mustis,
Ipse repurgata nec rudis artis eram.*

ALITER. H. R.

*Te quater octonos debellat Carolus annos,
Ut celebres vivum mascule Saxo Deum.
Hic scopus, hac regum belli sit norma morandi,
Proque gerant aris praelia, proque, focus.*

CANUTUS MAGNUS REX DANIAE, SUECIAE
Norvegiae, Angliae & Normanniae. H. R.

*Desine mirari, quos garrula laudibus effert
Gracia, quos jactat Roma superba duces.
Danica me nulli veterum virtute secundum
Edidit hyberno terra propinqua freto.
Facta mihi Magni, pepererunt incluta nomen,
Quinque sub imperio regna fuere meo.
Me sibi delegit socerum, qui tertius orbis
Arbiter, HEINRICUS nomine, sceptrum tulit.
Justitia praclarus eram, Regesque potentes
Subiectos docui legibus esse suis.*

ALITER. H. R.

*Justitia bellive prius mireris honorem,
Addubites, certé par in utroque fui.*

*Ipsè mihi, lata legis reus, irrogo multam,
Imperiis subdo quinaq; regna meis.*

GODEFRIDUS BILIONÆUS. H. R.

*Omnibus Europa lætis heroibus oris
Nobile suscepi, Jasonis instar, iter.
At mihi non Colchis, non dives velleris aurei,
Terra fuit votis sancta petita meis.
Hanc validis armis, Solymamq; recepimus urbem,
Qua fuerat diro capta sub hoste diu.
Moenibus in silui primus sublimibus urbis,
Hinc data, cum regno, fulva corona mihi est.
Urbe sed hanc auro Solyma gestare negavi,
Qua tulit occisus spinea ferta Deus.*

ALITER. H. R.

*Quod vexit fulgens è Colchide vellus Iason,
Æternum Græco carmine nomen habet:
Qui pepuli è Solymis procul agmina Turcica regnis,
An non Godfridus laude vehendus ero?*

CAROLUS V. ROMANORUM IMPERATOR. H. R.

*Non ego quòd virtute minor, sed in ordine vita
Quòd sequor, extremum spector habere locum.
Nam neq; suscepit me sceptrâ potentior ullus,
Hoste nec ex victo plura trophæa tulit.
Africa, qua semper sitiens, Europaq; vidit,
Auriferoq; recens terra reperta solo.
Sic mihi perpetuo fortuna secunda tenore
Adfuit, & coeptis favit amica meis.
Assiduis donec curis confectus, è, avo
Invalidus, fratri sceptrâ relinquo meo.*

ALITER. H. R.

*Carolus unanimi mundum cum fratre gubernans
Romanum cogo vincula ferre patrem.
Franciscus capitur Ticinum Gallus ad amnem,
A me devictus dat quoq; Turca fugam.*

CHRISTIANUS EJUS NOMINIS III.
Daniæ atque Norvvegiæ Rex. H. R.

*Si mihi, quod faciunt alii, memorare liberet,
Quæ fuerit bello gloria parta mihi:
Oppressos regni motus, armisq; referrem
Cum duce te fractam, clara Lubeca, meis.
At mea laus major, non tantùm Marte feroci,
Sed prestans etiam quòd pietate fui.
Vix princeps, ego quo vixi, me justior arvo,
Aut pius, aut clemens, aut magis æquus erati.
Sic placida servans populos in pace regebam.
Fama volat mundo, spiritus astra tenet.*

ALITER. H. R.

*Pacis amans, pietate vicens, fera bella perosus,
Et vita talis, nomine qualis eram.
Ergo Deus pugnans pro me, malè perdidit hostes:
Felix quem ducit, curat, amatq; Deus.*

FRIDERICUS II. DANIÆ, NORVVE-
giæ, &c. Rex. H. R.

*Quid juvat & prodest populis imponere leges,
Claraq; per latas sceptrâ tenere plagas?
Si fluit ignavum tempus teriturq; quiete,
Vita voluptatis quid pigra ferre potest?
Hoc studium, hac cura est, factis efferre sub astra,
Et supra proavos tollere avosq; caput.
Ditmarsî domiti bello, & cùm Suecus in annum
Jam sextum arma malo ferret amara suo,
Fractus multiplici, sâbit horrida vincula cladè:
Præmia justâ, licet sera, tyrannis habet.*

ALITER. H. R.

Ad eundem apostrophe.

*Maçte animo, & virtute nova, & victricibus armis,
Dilecte ô anima plus Friderice mea:*

Munro

*Munere divino & supplex Dithmarsia venit;
Sic Sueci pacem te petière tuam.*

* JOHANNES PISCATOR.

*Quod me pictoris magnis heroibus illis
Docta manus junxit, non ratione caret.
Hi velut in terris quarunt distantibus hostes;
In fluviis hostes sic ego quero meos.
Et capio insidiis, & aperto Marte trucido,
Invigilans studio nocte dieq; meo.
Si quis erit nostras penitus cognoscere laudes
Qui cupit, has unum distichon illud habet:
Squamigeros undis reti velut extraho pisces;
Pocula sic pleno gutture sicco bibens.*

* Ne erres
lector: scias
hoc epigrā-
ma non esse
scriptum a
Ioh. Pesca-
tore Theo-
logo, sed in
Iohannem
Piscatorem
servum H.
Ranzovii.

ALITER.

*Tres cubitos vix dat statura, tricongius haustus
Est meus: hac sola dux ego rexq; via.
Magna illi magni fecere; ego magna pusillus:
Illi pugnantes saepe, ego saepe bibens.*

IN IMAGINES DUCUM VIRTUTE
bellica illustrium.

*Quos hic stare vides sua fortia facta loquentes,
Indomito clari Marte fuere duces.
Una tulit nostris atas vicinior annis,
Clavior hac armis vix prius ulla fuit.
Non satis est ipsos virtute extollere reges,
Et fortes illic expedit esse duces.*

CONSALVUS FERDINANDUS CORDUBA,
cognomento Magnus, Ferdinandi Hispaniarum
regis Dux. H. R.

*Quod gero praeclarum cognomen ob inclyta facta,
Hoc mihi concordi est militis ore datum.
Bella meo victor confeci ingentia Regi,
Terra sub imperio cuius Ibera fuit.*

Effrenes domui Mauros, armisq; subegi,
 Quá rigat Hesperios flumine Bætis agros.
 Adjeciq; novum regnum, quâ mœnia culta
 Parthenopes salsum verberat alta fretum.
 Qua non invidia virtus patet? ultima fecit,
 Hac me privato sub lare fata pati.

ALITER. H. R.

Magnus ego veró Consulvus nomine dicor,
 Hoc pater, ast illud strenua dextra dedit.
 Exegi Gaditana feros trans aquora Mauros,
 Afferui regi Boetica regna meo.

MAXIMILIANUS COMES BÜRENSIS,
 Caroli v. Imperatoris Dux. H. R.

Vir gravis, armorumq; fui spectatus in usu,
 Nec virtute minús, consilioq; potens.
 Ut fuit ejectis erepta Bolonia Gallis,
 Anglia quam tenuit dux ego regis eram.
 Hinc tu belligerans semper victricia signa
 Auspiciis duxi, Carole Quinte, tuis.
 Cumq; ingens gereres bellum per Teutonís oram,
 Inferiorq; tuo viribus hoste fores:
 Agmina traducens Rhenum, tibi Belgica junxi,
 Nec fuit absq; opera palma parata mea.

ALITER. H. R.

Expugnata fuit captis Bolonia Gallis,
 Cúm ferrem auxilium flave Britanne tibi.
 Hesus, & invicto septem vir pectore Saxo,
 Me duce dant palmam Carole dive tibi.

GEORGIUS FRONSPERGIUS SUEVUS
 ejusdem Caroli v. Dux. H. R.

Corporis ut prestans superabam viribus hostes,
 Sic animi pollens robore ductor eram.
 Militiam didici teneris per ductus ab annis,
 Armaq; sub magno Cesare prima tuli:

Quo sene defuncto, sectanti castra nepotis,
 Vix quisquam belli par mihi laude fuit.
 Prælia iusta manu promptus ter quinq; subiui,
 Bis decies pugnas sustinuiq; leues.
 In patria morbo morior serpente per artus,
 Dum petitur signis Martia Roma meis.

ALITER. H. R.

Promptus eram, nulli veterum virtute secundus,
 Seu res consilio, seu peragenda manu.
 Stans ego equum potui frenis inhibere volantem:
 In valido tantum corpore robur erat.

ODETTUS FUSIUS LOTRECHIUS COPIARUM Gallicarum in Italia Imperator.

Non habuit virtute parem mihi Gallia quenquam,
 Quo data sunt vita tempore fata mea.
 Horror eram Latio, famam notissimam calo
 Oppida sunt armis multa subacta meis.
 Hinc nomen, quod rex meruit Demetrius olim,
 Mira expugnatæ urbibus arte, tuli.
 Qui bellis invictus eram, me sæva subegit
 Acriter insurgens per mea castra lues.
 Et cineres fortuna meos afflixit iniqua,
 Dum tumuli expertes bis duo lustra jacent.

ALITER.

Sunt quia capta meo quam plurima mœnia ductus
 Expugnatorem me vocitare solent.
 Claruit hac olim Macedo Demetrius arte,
 Participem laudis nunc habet ille sue.

MARTINUS ROSHEMIUS GELDRENSIS,
primò Galliarum regis, deinde Caroli v.
dux. H. R.

Quis fuerim, longo non est opus edere versu,
 Quod subit, hoc uno carmine scire potes.
 H h

CIMBRICA.

Fulmen eram belli, ferro grassabar & igni,
 Oppida militibus diripienda dabam.
 Id satis est, testes Belga, Moriniq; remoti,
 In mare quâ Scalde, Dilia, Mosa fluunt.
 Illa viris opibusq; potens Antwerpenia testis,
 Quæ mihi victrici pané subacta manu est.
 At sibi me sicut tunc Gallia sensit amicum;
 Sic eadem clades me tulit hoste graves.

ALITER.

Cesarëis inhians opibus spe divite Gallus,
 Me duce pané suis excidit ipse bonis.
 Argentoratum petit hic, Campania per me
 Vulcano passim Marteq; damna facit.

ANTONIUS LEVA, DUX CAROLIV.
H. R.

Non leve momentum est magno didicisse magistro
 Militia leges & grave Martis opus.
 At mihi cum nemo belli praeceperit artes,
 Plurima natura dona fuere mea.
 Nec me ulla indecorem ventura redarguet atq;
 Maxima sunt ductu bella peracta meo,
 Meq; ideo Insubrum profecit Carolus ora,
 Propugnata manu fortiter illa mihi est.
 Quod nisi fregisset vires dolor artubus harena,
 Essem magnorum gloria magna ducum.

ALITER. H. R.

Astutus, sapiens, felix, belliq; peritus,
 Impiger, intrepido pectore Leva fui.
 Et licet ager eram articulos vastante podagra;
 Nullam aciem fugi, munia nulla ducis.

ANDREAS AURIAS, CÆSAREÆ
classis Præfectus. H. R.

En ego, quem spectas, Latia fama incluta terra,
 Et Ligurum quondam lausq; decusq; fui.

Quis pelago gessit me bella peritior alto?
 Quis patria adduxit commoda plura sua?
 Ut mare purgavi praeonibus, & mihi classem
 Ducenti semper terga dedere Scytha:
 Sic patriam asserui, pulsus sine cade tyrannis,
 Et stabilem jussi legibus esse suis.
 Hinc statuum patria mihi patria grata locavit,
 Hac mihi virtutis posthuma testis erit.

ALITER. H. R.

Qui mihi marmoreum Ligures posuere colossus,
 Me patria patrem voce manuq; colunt.
 Et terris, & nota mari spectataq; virtus,
 Cum Mahometigenas classe fatigo Scythas.

SEBASTIANUS SCHERTELINUS, URBIŒ
 Augustæ Vindelicorum belli dux. H. R.

Vindelicis insignis agris belloq; togaq;
 At melior valido dux ego Marte fui.
 Cum celebres junctis sociarent urbibus arma
 Pro defendenda religione duces:
 Agmina praefectus duxi, vicinaq; celso
 Alpius arx clivo, me duce, capta fuit.
 Victor ob id mutare solum me Caesar adegit,
 Praemia decernens in caput ampla meum.
 Obtinuit generosa locum clementia tandem,
 Et pius ignoravit, restituitq; meis.

ALITER.

Casari ubi jussus feci socio agmine bellum,
 Quod tum Augustanae religionis erat,
 Capta Fiessa mihi est Alpini ad flumina Lachi,
 Aërioq; jacens arx Ereberga loco.

SEVERINUS A NORBU, CHRISTIERNI II.
 Danorum regis in Scandia praefectus. H. R.

Rex licet effugit meus, & turbante tumultu
 In loca quaesitum tuta recessit opem;

Hh ¶

Non ego projecit tamen arma, sed impiger hosti
 Conserui, eventum Marte negante, manus.
 Indulsi veniam virtutis in hoste probator,
 Inq̄, fidem accepit victor, amore fovens.
 O mihi si tantum libuisset fallere nunquam,
 Nec tua trans Alpes, Carole, castra sequi;
 Liber ab hac essem macula, nec morte luissem
 Perfidiæ pœnas, dum tua signa sequor.

ALITER.

Ut tuear valido fugientem milite Regem,
 Vendo domos, vendo quicquid ubiq̄, meum est.
 At Deus exosus saturatum cade tyrannum
 Non s'vit nostram pondus habere fidem.

GULIELMUS THUMSERNUS, PROTE-
stantium bello Dux.

Quid terrore carens, docui, constantia possit,
 In victoq̄, malum pectore posse pati.
 Ut stetit infenso victoria tristis ab hoste,
 Maxima pars victos deseruere metu.
 At mihi fœda fuit res visa relinquere fœdus,
 Et victas unâ tendere clade manus.
 Arma recollegi subito discrimine belli,
 Moenia quâ Brema lata Visurgis adit.
 Nec pius eventum causa Deus abnuuit illi,
 Fortunâq̄, mea victor in hoste fui.

ALITER.

Cùm quateres valida tormentis moenia Brema,
 Ut coleret Latii dogmata spreta Papa,
 Piscosum tranas desertus Ericus Visurgim,
 Victori palmam porrigis atq̄, mihi.

JOHAN.

JOHANNES RANZOVIUS, TRIUM DANIÆ
Regum, Friderici I. Christiani III. & Friderici II.
summus Consiliarius, & bellorum dux,
hujusq; arcis fundator.

*Non sine re magnis heroibus inferor illis,
Quos volui tantos hoc ego stare loco.
Nam nec eram virtute minor, nec fortibus ausis,
Sive toga spectes edita, sive sago.
Regibus assedi tribus, imposuiq; coronam,
Exuvias victo bis quater hosti tuli.
Effera submitit, Duce me, Dithmarsia collum;
Liberâ bis ductu Dania facta meo est.
Sic satur invicta fama virtutis, & armis,
Succubui fati, nunc habet aula poli.*

ALITER.

*Quis fuerim bello, quis pace, referre recuso,
Invidiam conslent ne mea gesta mihi.
Dicet id invicto Dithmarsus Marte subactus,
Bisq; asserta mea Dania clara manu.*

DANIEL RANZOVIUS, DUX EXERCITUS RE-
gis Danorum Friderici II. in Succos. H. R.

*Me quoq; viventem complexus amore propinquus
Illustres inter jussit habere locum.
Nec res quas recitem desunt mihi fortiter acta,
Sed prohibet victus cuncta referre pudor.
Hoc dicam saltem, ter aperto Marte Sinecum
Expertum nostras non sine clade manus.
Tres belli amisisse duces, quos cepimus armis,
Quid moror? ipse opera fert quoq; vincla mea.
Sex licet inconstans Marvors nuta verit annos,
Utrinq; insignes perdideritq; vivos.*

ALITER.

*Quôd me inter tantos Heinvice propinque reponis,
Si non judicio, certé id amore facis.
Hh ij*

*Dent vitam mihi fata, & nulla redarguet atas,
Ille ero iudicio, quem cupis esse, tuo.*

FRANCISCUS A BROKENHUSEN, REGNI
Daniae Mareschalcus, ac universi peditatus Dux.

*Pro patria tecum qui belli munere junctus,
Sapius hostiles est populatus agros;*

*Pro patria tecum qui justis inclytus armis
Oppida contrivit Suecica, castra, duces;*

*Pro patria tecum qui laesus vulnere sphaera
Occubuit, fato vix remorante diem:*

*Hic tibi nunc merito, ut magno Patroclus Achilli,
Ranzovi junctus proximior loco est.*

GUNTHERUS COMES SCHVARTZ-
burgensis.

*Egregia natum generis descendere stirpe,
Ingenio visum est non satis esse meo:*

*Sed claris etiam factis extendere nomen,
Et studiis belli cura vigere tenet.*

*Sic contra Gallos multa cum laude feroces,
Et Mahometigenas fortiter arma tuli.*

*Sic tibi suscepi bellum Friderice gerendum,
Cum peteres armis Suecica sceptris tuis.*

*Unde mihi posthac surgit nova laudis origo
Pané subit votis fata favere meis.*

ALITER.

*Quod Friderice olim tibi opima stipendia feci,
Sueco cum Danis Teutonibusq; liquet.*

*Quid ventura dies trahat, id scit, qui omnia novit,
Qua veniunt, qua sunt, quaeq; fuere, Deus.*

HEINRICUS RANZOVIUS AD HERLUFFUM
Trollium, Praefectum classis Danicae.

*Et mihi tu proceres inter spectabere Trolli,
Hic quibus ex merito justus habetur honor.*

Est tui

Est tibi cum multis decus hoc commune, quod arma
 Chara pro patria Rege iubente capis.
 Est tibi cum multis decus hoc commune, quod inter
 Tela, mari victor, saucius inde cadis:
 Hic tibi sed propria consurgit laudis origo,
 Ullo qua non est interitura die,
 Divite quod censu longos possessa per annos
 Prædia vis Musis esse sacra piis.

OTHO RUTE, POST TROLLIUM
 Præfectus classis Danicæ.

O miranda Dei, nostraq; incognita menti
 Judicia, & nullo disfoliènda modo!
 Quis tempestatum melius, pelagiq; furores
 Solerti ex astris noverat arte vagis?
 Quis mihi, si ve tenere altum, seu stringere litus
 Velles, par marium cognitione fuit?
 Navali explicuit quis fortius ordine classem,
 Danica cum peterent Sueonos arma vafri?
 Fata obstant, mihi fata negant inimica triumphum.
 Consilia absq; Dei nulla favore juvant.

GEORGIUS AB HOLLE EQUES
 Brunsvicensis.

Stemmata qua tantum celebri se jactat avorum,
 Nobilitas dici non mihi vera potest.
 Sed qua virtutem superatve aquatve parentum,
 Et meritis ortum comprobat ipsa suis.
 Hic labor, hic animus teneris mihi sedit ab annis,
 Inde mihi adverso vulnus in ore tuli.
 Hoc mihi sternenti Gallos infertur honestum,
 Dum tua præfectus castra, Philippe, sequor.
 Et me cognovit Suecus, nec proximus illi,
 Quisquis eris, tardas experiere manus.

ALITER.

Martis opus primis toleravi semper ab annis,
 Militia & statui multa trophæa mea.
 Hh iiij

*Grandia diffundit, nec dedecet, ora cicatrix,
Me docet intrepidi pectoris illa ducem.*

Nemo ante finem beatus.

*Dum versat dubio vitam fortuna tenore,
Felicem sese dicere nemo potest.*

JOHANNES COMES ARNSBURGENSIS,
in Frisia cæsus.

*Si quibus inconstans peperit fortuna dolorem,
His ego me socium dicere jure queo.
Et mihi natales, genus, & connubia magnum
Nobilitas factis que fuit aucta, dabant.
Cùm gereret bellum Germanide Carolus ora,
Bureni consors strenuus arma tuli.
Ut nova turbavit fortes discordia Belgas,
Regis ab Hispani partibus ipse steti.
In Phrisia vitam mihi mors ita flebilis aufert.
Sic rapiunt claros tristia fata viros.*

ALITER.

*Non moror, in bello cecidi quòd victus ab hoste.
Pugnando fortes claudere fata decet.
Hoc queror, obscuro perii quòd milite casus,
Nec laudem de me strenuus hostis habet.*

ANTONIUS PERENOTUS ATREBATENSIS,
& Lotharingicus, Cardinales.

*Desine mirari hic armatis esse togatos
Immixtos, ducibus cardineosq; patres.
Bella manu haud gerimus, mens est armata sub omnem
Fortuna casum consiliis validis.
Consiliis nostris motus componimus orbis,
Impia cùm reges bella movere student.
Non decet, ut patria patres certamina neant,
Magnosq; irritent ad fera bella viros.*

APO.

APOSTROPHE H. R. AD JOHANNEM
Fresium, Cancellarium regis Danorum,
Friderici II.

*Nec tu carminibus nostris indictus abibis
Fresi, canicie sparse decente caput.
Nam tua Ranzovio certé de sanguine creta
Est avia, ut versu te quoq; jure canam.
Addo tamen majus, duplici ut te jure nepotes
Ranzovidum hos inter me posuisse legant.
Nam tua te virtus ad summos vexit honores,
Insuper & studii pramia larga dedit.
Id quod erat geminis facundus Nestor Atridis,
Dania te sensit Regibus esse suis.
Externum bellum bellé non cessarit ulli,
Si non sit Nestor, consiliumq; domi.
Longa igitur tibi nent fatales stamina Parca,
Implentes vita lustra bis octo tua.*

MAURITIUS SEPTEMVIR SAXONIÆ.

*Arma, animus, virtusq; meis maturior annis,
Carole nota tibi, Turca fuere tibi.
Namq; in Pannonicis quod gestum est fortiter agris,
Omne manu nostra consilioq; stetit.
Tu quoq; Landrisu ad muros es Galle repressus,
Exutusq; armis, non sine clade, tuis.
Ergo mihi in septem proceres Germanidos ora
Ascito Caesar bella gerenda dedit.
Huic etiam clausis bellum feci Alpibus, arte
Hessus ab Albano cum duce captus erat.*

ALITER.

*Plurima nunc pacata forent, nisi stamina vita
Rupisset medio tempore Parca mihi.
Namq; meo decreto animo sententia stabat,
Marte mori, aut pacem Marte parare meis.*

Hh v

ADOLPHUS DUX HOLSATIÆ
& Slesvici.

*Vix mihi prima genas vestibat flore juventa,
Te procul ut patria, Carole Quinte sequor.
Usq; adeo mea mens juvenili ardebat amore,
Nosse urbes, claros militiãq; viros.
Nec votis fortuna meis bona defuit unquam,
Signa tyrocini plurima Metis habet.
Inde domum rediens Dithmarforum agmina fudi,
Ultus arvos, animum dedocuiq; truce[m].
Nec nostras Gotha, nec Grimsthenia saxeã vires,
Imperii socio milite cinctã, tulit.*

ALITER.

*Qui toties lecto, Reges, cum flore juventa,
Holsaticos quoties qui repulere duces:
Servati nostra gens imperterrita palma,
Dithmar si, victas Marte dedere manus.*

HEINRICUS JUNIOR DUX BRUNS-
vicensis.

*Nulla humanarum quã sit constantia rerum,
Collige ab exemplo, qui legis ista, meo.
Hilsheimense solum, primo sub flore juventa,
Per valida adjeci sinibus arma meis.
Gaudentem spoliis Hessum cum Saxone partis,
Armata patrio vi pepulere solo.
Ut niger hos vicit Jovis ales ad Albidos undam,
Felix amissos occupo rursus agros.
Perpetuum at nihil est, & ab omni parte beatum,
Fortuna alternans datq; adimitq; datum.
Nam geminos natos una Mars impius hora
Abstulit, hos letho machina dira dedit.
Haud quenquam dubia fas est confidere sorti.
Vita aloës multum, mellis habet minimum.*

PHILIPPUS LANDGRAVIUS HESSIÆ.

Me belli varia afflixit fortuna procella,
 Optatos portus inveniēte Deo.
 Exul in undecimum Ulricus Wirtbergicus annum,
 Invito nostram Casare sensit opem.
 Et mihi pulsus agris Leo Brunsviganus arvis,
 Captus cum nato post sine cade suo.
 Nec Carolum fuerit mihi turpe laceffere bello,
 Sed nocuit temere nos habuisse fidem.
 Vincula simplicitas parit: en custodia servat,
 Dum quinq; autumnos Pleias orta facit.
 Quod nisi Mauricium dolor arma visset acerbus,
 Tam mea non fuerat pœna futura brevis.

CHRISTIERNUS II. REX DANORUM
 quondam.

Non mihi si centum lingua sint oraq; centum,
 Dicere facta satis pro ratione queam.
 Innocuos mactare viros, & humata sepulchris
 Eruere, & flammis ossa verenda dare.
 Non tondere pecus, totam at deglubere plebem,
 Uxore exclusa, te, Siebrechta, frui.
 Delicia illa fuere mea, stabilesq; fuissent;
 Nî privavisset me Deus ipse throno.

ALITER.

Discite justitiam moniti & non temnere Christum,
 Quicumq; in vultus figitis ora meos.
 Carcere in undecimam ferme trieterida captus,
 Savitia magnus Rex luo supplicium.

ERICUS XIII. EJUS NOMINIS SUECORUM
 Rex, in vincula coniectus.

Quid memorem mea facta miser? & eticere luberet,
 Cade & conjugio notus ubiq; meo.
 Sexaginta meis manibus sine jure peremi,
 Pars mihi magna horum sanguine juncta fuit.

Quoquo ergo aspicio, diri mens conscia facti
 Occurrit, miseris excruciatq; modis.
 Nunc mihi praeceptor Dionysius ilia crudo
 Trajectus ferro, tristis Erynnis adest.
 Nunc proceres Orco missi, atq; innoxia bello,
 Ante meos oculos perdit a turba volat.

ALITER.

Me quis Alexandro similem inficiabitur unquam?
 Obruncat proceres ebruius ille suos.
 Sobrius ipse etiam satior vel cade meorum,
 Perfossi manibus qui cecidère meis.

SUB D. HEINRICI RANZOVII IMA-
GINE, ad Lectorem.

Si quis erit, quem forte iuvat sic quarere, quare
 Hi tabulis praebeant ora videnda viri?
 Is sibi virtutis proponi exempla probata,
 Quam vitius spretis discat amare, sciat.
 Quamq; sit instabilis vita fortuna caduca,
 Quam varios servent lubrica fata modos,
 Quam subito magna spes evanescere casu,
 Et soleant labi grandia caepta virum.
 Quisquis es incerta diversa pericula vita,
 Et dubia sortis spernere fata, cave.
 Nam caro ceu foenum est, & gloria nostra velut flos;
 Mané viget primo, vespere lapsa jacet.

JOANNISCUS MORIO H. RAN-
ZOVII de seipso.

Quis prohibet, si me viventem semper amarit
 Hunc domino hoc junctum me quoq; stare loco?
 Stat quoq; Piscator, stomachum si piscibus ille
 Jucundus animum parvi ego saepe jocos.
 Morio non vulgaris eram, juvenesq; senesq;
 Luxerunt raptum funere, luxit herus.
 Illi mordaces poteram depellere curas,
 Ridentemq; jocos exhilarare meis.

Aut

*Aut illos imitare, iuvat si perdere vitam;
Aut me, si cordi est vivere dulce tibi.*

ALIUD.

*Quid mirare duces miser, ardescisq; tuendo?
Nescis quale tegat splendida vita malum.
Lerna periclorum, & certi sentina laboris,
Prudentum vita est: stultus at hisce caret.
Ergo agé stultitiam simula, sic nulla subibis
Munia, donantur pectora stulta rude.
Ut fugeret longi malesana negotia belli
Sisyphides, littus fertur arasse maris.
Aut flue deliciis, & duc inglorius avum,
Aut mercare gravi grande labore decus.
Ingreditor quodcunq; velis iter, unus utriq;
Finis, mors fatuum cum sapiente rapit.
Vivere non tibi vis, alieno ut tempore vivas,
Quid, num post ut edas, ante famem moreris?
,, Ah nimio fallax emitur me iudice nomen.
,, Vive tibi, nimum nec sape, tutus eris.
,, Vive tibi, nec te crucia, neq; crastina cura.
Hoc ego prudentes admoneo fatuus.*

IN PRIOREM IMAGINEM JOANNIS
Ranzovii equitis aurati.

*Hac est Ranzovii depictus imagine vultus,
Qui decus Holsaticæ nobilitatis erat.
Consilio bonus, & prestans illustribus ausis,
Pro patria gessit maxima bella sua.
Omnia non dicam, sed hoc te scire volebam,
In magno virtus corpore magna fuit.*

IN ALTERAM.

*Felix quem virtus generosa exornat avorum, &
Qui virtute suis adjicit ipse decus.*

IN TABULAM, ROMÆ RUINAM
ob oculos ponentem.

Urbs ego Roma, patrum quem scripta corona regebat,
Crescebam, ut Phœbe dimidiata solet.
Ast ubi me demens & caca juvenis a gubernat,
Hujus consiliis funditus heu pereo.
Quisquis adhuc populos sceptro, verbisq; coërces;
O discas casu cautior esse meo.

ALIUD.

Roma vetus, veteres dum te rexere Quirites,
Nec bonus immunis, nec malus ullus erat.
Defunctis patribus successit prava juvenus,
Quorum consiliis precipitata ruis.
Ne similis similem casus, da rector olympi,
Adducat nostra perniciem patria.

IMPERATORES, TURCA ET MOSCO-
vita, principib. Germaniæ.

Ludite securi, dum nos hostilibus armis
Hungaricum rapimus Sarmaticumq; solum.
At nisi prospicitis, quid res, quid tempora possent,
Hic ludus vobis exitialis erit.

FECIALIS.

Luditis ô proceres, & vos fera bella movetis?
Pace quibus debet gratius esse nihil.
Interea Turca, si cesserit Hungarus armis,
Et celer à Moscho Sarmata jura petet:
Quid superest? proprios postquam servistis in artus,
Quin reliquum corpus barbarus interimat.
Mittite nunc ergo ludos, conjungite vires,
Donec in afflicto corpore robur inest.
Inq; hos infestis agmen convertite telis,
Sic vestra & patria gloria salva manet.

SUB EFFIGIE CAROLI V. IMPONENTIS
fratri Ferdinando coronam circumstantibus
Germaniæ Septemviris.

*Si tibi plus ultra placuit contendere Casar;
Ad fossas Metis non bene castra locas.
Hic positus limes fatalis Carole sortis,
Qua tibi tot bellis obsequiosa fuit,
Admonet, ad metam te pervenisse, nec ultra
Victrici cursum posse tenere manu.
Ergo siste gradum, capiat Ferdinandus habenas
Imperii, reliquum jure Philippus habet.*

GRAMMATICA.

*Grammatica os tenerum pueri, balbumq; figurat.
Scientiarum caterarum janitrix.*

DIALECTICA.

*Uti hominem ratione docet Dialectica, quare
Merito artium apicem magnus hanc Plato vocat.*

RHETORICE.

*Rhetorice gratos sermoni astuta colores,
Quo dulcius fluat is ad aures, adjicit.*

MUSICA.

*Concentum inter se discrimina grata canorum
Aure erudita deprehendit Musica.*

ARITHMETICA.

*Hac contemplandis numeris ars gaudet, eorum
Occulta solers eruens mysteria.*

ASTRONOMIA.

*Astorum Urania cursus, variosq; recursus
Oculis notans, futura mente praevidet.*

GEOMETRIA.

*Vestigare Geometria intervalla locorum est,
Quamq̄, alta, longa, lata, rerum corpora.*

HEINRICUS RANZOVIVS.

*Hic pater exhalans animam, concessit ad umbras,
Hinc mihi semper erit lugubris ille locus.
Ingrediens cari mortem lugebo parentis,
Dum reliquus nostro corpore sanguis erit.
Cumq̄, quid humanum eveniet, si fata probabunt,
Tu locus agroti, tu morientis eris.
In te confugient (quoniam secretus es) omnes,
Accipiet morbus quotquot in arce meos.*

VELLULA.

*Ranzovius postquam crudeli funere raptus
Cessit ad Elysi regna beata soli:
Fleverunt montes, fleverunt pascua, & amnes,
Atq̄, pharetrata candida turba Dea.
Aruit immenso viridissima sylva dolore
Vellula, glandiferis culta cacuminibus.
Squalet ager, latisq̄, carent nunc frugibus arva,
Cuncta dolent tanto depereunte viro.*

STORA.

*Rivule, cur prater solitum tuus humor abundat,
Dic Stora, lucidulam quis tibi turbat aquam?
Ranzovii miserum me tristia funera turbant,
Cresco ego de lacrymis perditus ipse meis.
Ille erat heu summi vivens mihi causa decoris,
Ille mihi moriens abstulit omne decus.
Ne mihi quis lympham violaret, condidit arcem
Me prope, depresso, Palladis arte, solo.
Extinctum plangent Pax, & cum Marte Minerva,
Religio, Charites, Cimbrica terra patrem.*

SUB PYRA DIDONIS, SE FERRO, SUB ÆNEÆ
navigationem, trajicientis, & morientium affectu
planè servato, expirantis. H. R.

*Amor venenum dulce, quem non illicis?
Primò suavior quidem melle Attico,
Sub sine vincis fellis amaritudinem.
Quam non voluptatem videbat Elissa, cum
Maneret Æneas? ubi is littore ratem
Solvit; quid illa miserius? quin pectoris
Crates sui dirumpit ense Troico.
En musta qui bibit, ebibat facem quoq;.*

SUB LUCRETIAE STUPRO: S. TAR-
quinius Lucretiæ. H. R.

*Si clamas, ferro morière Lucretia: vincam
Sic pugnans. sin das que volo, dona feres.
Abnuis? interimam, cum quo dormisse feraris,
Servum, & adulterii testis adulter ero.*

LUCRETIA TARQUINIO.

*Sexte, quid ò facis? ò frenis inhibeto furorem.
Ante fores Nemesis sanguinolenta cubat.
Vivit adhuc idem, qui punit Ilion ingens,
Ad tua connivet nec malefacta Deus.
Scilicet unius noctis peritura voluptas
Expellet regnis teq; genusq; tuis.*

REX A SUBDITIS SUIS CIR-
cumdatus.

*Stat REX in medio nudus, quem cingit utring;
Civis, sacrificus, nobilis, agricola.
Hoc monet ut regi sint publica commoda cura,
Et colat inprimis numina sancta Dei.
Namq; ubi rex nimium luxuq; addictus & armis
Nec populi memor est, nec pietatis amans:
Evertit miseros talis petulantia cives;
Eversis princeps civibus ipse perit.*

HERCULIS ACTA PRÆCIPUA
CUM MYTHOLOGIIIS.

I. HERCULIS FACTUM.

Infans, in cunis, geminos á Junõne immiffos serpentes, manib. prehensos, extinxit: cum uná cubans Iphiclus frater tertius, parentes fletu excitasset.

MYTHOLOGIA.

Serpens antiquus iis maximé, de quibus ex benigna propaginis, aut siderum inclinatione, virtutis opinionem concipit, ab ipso ortu tendit in fidiás. Hos contra tum sancti angeli fufcipiunt tutelari præfidio defendendos, tum ipsa virtutum femina, & igniculi naturá infiti, sese nec volunt nec poffunt deferere.

SECUNDUM.

Adolefcẽs hydram colubris & capitibus pullulantem, in Lerna palude telis & clava oppugnavit, tandemque facibus & igne consumpsit, cum cancerum hydræ fuppeticas ferentem, preffu pedum interemiffet.

MYTHOLOGIA.

Adolefcencia violenter á pravorum fubinde renafcentium appetituum impetu infefatur, quibus mundi delicia caufam & materiam fubminiftrant. Contra hæc in tali ætate lubricis initio vefigiis, tanquam in paludofofolo, confifit ratio, donec virtutis & pietatis ftudio exercitioq; confirmata, hydram appetituum cum mundi cancro peffundet & consumat.

TERTIUM.

Leonem inufitata magnitudinis, in Nemeæa fylvá inter Cleonas & Phliuntem, cum omnem eam regionem infefaret, jugulavit. Cujus ipfi pellis poftea fuit pro indumento.

MYTHOLOGIA.

Leonem jugulavit fortiffimum, quisquis repugnantes rectæ rationi appetitus, non modó fanis deliberationibus
& con-

& consiliis refrænavit; sed iis omnem omnino ferociendi detraxit facultatem: atque mentis & rationis iudicio effecit obedientes. Quodnam hoc indumento pectori generoso pulchrius esse potest?

Q U A R T U M.

Diomedem Thraciæ regem, hominem dirum & sanguinariû, qui inhumanissima crudelitate equos suos advenarum pascebat carnibus, occidit: eumque vicissim iumentis suis objecit devorandum.

M Y T H O L O G I A.

Generosus animus non potest nõ odisse & execrari tyrannos, ut infestissimos libertatis & societatis humanæ hostes: qui tamen, vindicante in eos iusto æterni Dei iudicio, ea plerunque incurrunt mala, quibus alios ipsi affligerunt.

Q U I N T U M.

In hispidis Erimanthi montis jugis, aprum terribilem & Arcadiam vastantem cepit, & vivum humeris impositum detulit ad Eurystheum.

M Y T H O L O G I A.

Magistratus in monte positus est, edito videlicet & illustri loco; at immanis tyrannus atque improbus rempub. apri instar vastat & convellit. Sed quisquis eum legitime adeptus est, & recte gerere vult, vivum conservare debet, neque committere, ut ipsius culpa & ignavia salutare ejus in repub. exercitium intermoriatur.

S E X T U M.

Acheloo pro Dejanira OEnei Calydonum regis filia, cum ipso certanti, alterum avulsit cornu: sicque ille victus, in sui nominis fluvio se occultavit.

M Y T H O L O G I A.

Qui mente prava, & malis artibus ad Reip. gubernacula aspirant, in omnes se formas callide vertunt, quo magis voti fiant compotes. Tales consilio monendi, aut au-

thoritate coërcendi sunt, ut sua sorte contenti, in sui nominis fluviis occultentur, & in ea, quam nacti sunt, privata vitæ statione conquiescant.

SEPTIMUM.

In Lybia apud Lixum oppidum, Antæum gigantem Terræ filium, á matre duplicatum robur, quoties terra projectus esset, assumentem, tandem lucta pectori afflictum suffocavit.

MYTHOLOGIA.

Qui vulgi favore evecti, legum septa perrumpere, & rempub. turbare nituntur, contra hos non solum legitimo magistratus jure, sed arte quoq; agendum est, ut substractis, quibus contra patriam abutuntur, præsidii, improbi eorum conatus, absque tumultu & seditione extinguantur.

OCTAVUM.

Interemto Dracone pervigili, aurea mala Hesperidum, quæ Atlantis filia fuerunt, ramis decerpit, & ad Eurystheum detulit, ut his frueretur.

MYTHOLOGIA.

An non Draconis instar auri pervigil est animus, qui dies atq; noctes sola opum cupiditate inflammatus, angitur & æstuat? An non hoc extincto animi morbo, Hesperidum aureis malis fruitur, quisquis indulgentis fortunæ beneficiis, consistente intra suos fines, utitur moderatione & liberalitate? An veró Dracones hi sunt, qui tum ad Reipublicæ labem, tum ad privatorum detrimentum, monopolia instituunt? quibus utinam Herculeæ clava reges & principes aurea monopoliorum mala, cum tanta publica privataq; calamitate plerumque ematurescunt, é faucibus eriperent.

NONUM.

Atlantem fessum sideribus ferendis, laborum parte levavit, cum humeros astrorum ponderi submisisset.

MYTHO-

MYTHOLOGIA.

Cum Atlante veró an siderum pondus sustinent ii, qui omni cogitationum actionumque suarum vi, ad caelestia tantum contendunt? An potius ii, qui regibus aliisque magistratibus consilia recta, & ferendis imperii oneribus idonea subministrant.

DECIMUM.

Geryonem tricripitem, sive triformem, Fulguris filium, in Gadibus superavit, ejusque armenta in Latium transtulit.

MYTHOLOGIA.

Qui parasiticis artibus se dedunt, triformes efficiuntur. Nam simul adulatoris, falsi amici, & decoctoris personam induunt. Hos devincit & armentis spoliat, quisquis eos a mensa & convictu suo, atque ab omni adeo consuetudine & familiaritate penitus facit alienos.

UNDECIMUM.

Cacum Vulcani filium in vasta spelunca degentem, & Latium infestantem latrociniiis & incendiis, cum mugitu boum interversi pecoris receptaculumprehendisset, in speluncae vestibulo clava interemit.

MYTHOLOGIA.

Fures, sicarii, latrones, incendiarii, & similia humani generis stercora, in cavernis degunt, bonorum fugientes conspectum & societatem. In horum speluncas atque latibula quocumque modo inquirere magistratus debent, ut infamibus suppliciis plectant comprehensos.

DUODECIMUM.

Centauros Ixionis & Nubis filios semihomines & semicquos, Hippodamen Pirithoo nuptiarum die eripere volentes, bello superavit.

MYTHOLOGIA.

Fit non raro, ut qui inter equestres homines indulgentius aut negligentius educati sunt, Centaurorum animos

induant, minusq; cæteris hominibus se delinquere exilient, si rapinis rem augeant familiarem, aut alienas temerent nuptias. Hi continendi sunt, ut ab illicita animum revocent cupiditate.

DECIMUMTERTIUM.

Alcesten Admeti Thessaliæ regis uxorem, que pro mariti salute vitam sponte deposuerat, ab inferis ad preces Admeti reduxit, cum Cerberum clava sustulisset.

MYTHOLOGIA.

Nihil in conjugio dulcius perpetua amicitia, & ad omnia honesta consentiente voluntate, ubi, quod alteri grave est, alter in se præoptat derivari. Proinde tales procliviùs ex adversis eripit ille, a cujus omnia dependent voluntate.

DECIMUMQUARTUM.

Hesionem Laomedontis Trojanorum regis filiam deluæ marinæ expositam, & ad scopulos religatam, occiso ceto liberavit.

MYTHOLOGIA.

Hesionem spectas? virgo est, nuda est, ligata est, beluæ objecta & crudelissimæ morti propinqua est: Ecquid illa calamitosius? in ejus persona pupillos, viduas, orphanos, omnesq; adeo oppressos, & tuæ opis egentes, mente considera. Hos ut tuearis atque subleves, ideo magis tibi incumbit, quo plus & tu potentia, opibus, auctoritate, gratia, consilioq; vales, & illi periculo atq; ærumnis sunt viciniore.

DECIMUMQUINTUM.

Veste indutus, quam ipsi Dejanira, conciliandi amoris ergo, accepta de Jole fama, per errorem miserat, quum pestifero Nessi Centauri sanguine imbuta esset, veneno totum corpus invadente, gravissimorum cruciatuum dolore atq; impatientia, pænè in rabiem actus, semet in structam pyram in OËta monte conjecit, sicq; expiravit, ætatis suæ anno 52.

MYTHO-

MYTHOLOGIA.

Quám luctuosus exitus viri fortissimi! Sic fit, ut qui vagis fœminarum congressibus per omnem vitam ludunt, aut ab iis, quibus excellunt artibus, deserantur: aut eorum fructu nec diu nec veré gaudeant, quæ fortiter & præclaré agendo optimé administraverunt.

SYMBOLON ERICII-OLCKMARI DE BERLEPS, *Consilarii Electoris Saxonie, quod herus etiam hoc loco, propter ejus venustatem, & mutuam illorum amicitiam extare voluit.*

Vincenda Virtutis Voluptas Viribus.
Non aliis, sed virtutum vincenda voluptas
Viribus, eximia sibi laudis honos.

In effigiem apis pungentis Cupidinem.
Pungit apis puerum Veneris, dum roscida mella
Furatur. sic sunt dulcia mixta malis.

In casum Phaëthontis ibidem depictum.
Aspicis ut Phaëthon rapido Jovis occidat igne,
Ne ride, punit corda superba Deus.
Hic Clymenen habuit matrem, Meropemq; parentem,
Jactavit Phœbo se tamen esse satum:
Quin etiam conscendit equos, solisq; quadrigas,
Atq; suis impar viribus urfit opus.
Sed mortalis ubi temeré caelestia tentat;
Neutrum habet: at fastus premia fulmen habet.
Te modulo metire tuo, qui talia spectas,
Ne gravet infirmum sarcina magna caput.
Qui fueris, hic esse velis, sublimia vita.
Ultra qui peram non sapit, ille sapit.

IN HORTIS VERTUMNUS.
Pomiferum quicumq; venis novus hospes in hortum,
Nec mea miratus qua sit imago, roga.
Est mihi Vertumno nomen, quia vertor in omnes
Quas animus formas gestit habere meus.

Nunc habitu messor, nunc sum robustus arator,
 Nunc manibus jures gramina secta meis.
 Nunc frondes poterunt credi, vitisve putata,
 Mollia nunc ramis poma revulsa suis.
 Qua lubet, hanc sumo faciem, res nulla repugnat,
 Qualibet in vultus apta figura meos.
 Hinc est, primitias anni quod gratia vetustas
 Inq; meas aras lactea dona dabat.
 Seu patulis surgens ramis produceret arbor,
 Seu variis cingens floribus herba caput.
 Nunc adeo, toto quacunq; leguntur in horto,
 In manibus spectas munera prima meis:
 Poma, nuces, uvae, pyra, pruna, cydonia, mora,
 Quaq; nimis longum cuncta referre foret.
 Si lubet e multis aliquid, quodcunq; lubebit,
 Accipe, larga manus nil tibi nostra negat.
 Hoc saltem oro unum, pleno si ventre recedes,
 Dicas, Vertumni munere vado satur.

NYMPHA VENATRIX HORTI
 & piscinae custos.

Hujus Nympha loci, parvi custodia stagni,
 Dormio, dum stando fessa reclino caput.
 Parce meum, quisquis venis huc, abrumpere somnum,
 Seu tibi stare lubet, si ve sedere, tace.
 Me meus Henricus dominus cognomine Ranzo,
 Excubias horto jussit habere suo.
 Si strepitum facis, & somnum mihi rumpis, in horto
 Furem clamabo protinus esse meo.
 Ut reor, indignum nemo scelus esse putabit,
 Quod volui pulchra virginis esse comes.
 At mihi ne junctam thalamo quis credito: non est.
 Non adeo sordet libera vita mihi.
 Stulta meum rapit officium, seq; ingerit ultrò,
 Atq; meo custos vult vigil esse loco.
 Stultus ego contra seruo vigilantior illam,
 Et pariter mentem pasco oculosq; meos.
 Victa jacet somno, tu sis quicunq;, ca veto
 Rumpere, soli hoc est fas licitumq; mihi.

Si non

*Si non obsequeris, fustem falcemq; recurvam
Non frustra sumtos experiere mihi.*

A P I A R I I.

*Quam spectas apibus domus dicata est,
Ex magna ratione: nam propinqua
Quondam examen apum resedit arce,
Huc latos procul advolans per agros,
Cum vix undiq; jam parata staret:
Quod faustum ratus omen esse, parvam
Hanc illis dominus domum locavit,
Et ne dejiciant jubet nepotes,
Neu quisquam moveat loco, precatur.*

---

*Seminarium arborum hac inscriptione cippo
incisa constat.*

Anno Domini 1580. H. R. has, quas vides, quercus ordine plantavit, abietes cōsevit, betulas in vallo distribuit, cæterasq; arbores in hoc seminarium aliunde translatas, & satas coluit, fossaq; munivit, ac initium sationis ascribi jussit, eam ob causam, ut harum arborum ætatem explorare possit posteritas, quam in omnia orbis secula æternæ divinitati commendat.

A L I U D.

*Has ego conserui quercus, betulasq; patenti
In campo, propria disposuiq; manu.
Et rogo ne temere violet ladatve securi,
Post mea qui tandem fata superstes erit,
Scilicet ex illis, quot quercus duret in annos,
Posteritas facile discere sera potest.*

Ad horologium automaton.

*Hoc opus aequales spaciis distantibus horas,
Lapsaq; sub terras, orta q; signa docet.
Qua mediam cali labentia sidera & imam
Obtineant verso cardine signa domum.*

I i v

Lunaq; quo Phœbo jungatur tempore monstrat,
 Oppositum teneat Lunaq; quando locum,
 Felices anima, quibus hac sapientia cura est,
 Lucidaq; immotis legibus astra colunt,
 Illas posteritas meriti memor inferet astris,
 Astrorum monstrat fabrica mira Deum.

In armamentario.

Dividere arma patris cūm vellet bellica nati,
 Corpore qua proprio gesserat ipse suo.
 Mars clypeum abjecit, dixitq; o parcite nati,
 Parcite, in his aliquid Mars quoq; juris habet.
 Qua toties genitor defendit ab hostibus arma,
 Turpe, ea si natis diripiantur, erit.
 Integra, dante Deo, post tristia fata manebunt,
 Ut sacra, dum vixit, tutaq; semper erant.
 Ergo dedit Paulo fraterni pignus amoris
 Henricus partem, Marte monente, suam:
 Exoptatq; armis cum laude utatur iisdem,
 His usus genitor qualiter antè fuit.

PONTIS.

HENRICUS RANZOVIVS, Joannis filius, Regis
 Daniæ in Ducatibus suis locum tenens, dominus in Bre-
 denberg, Ranzovisholm, &c. Anno ætatis LX. & Christi-
 na ab Hallen, Francisci ab Hallen unica filia, ejus uxor, an-
 no ætatis LI. Anno Domini M. D. LXXXV. hunc pontem
 construi curarunt.

Pons spectatori.

Henricus celebri Ranzoo sanguine natus,
 Me pontem curvo fornice struxit eques.
 Possit ut hæc pedibus siccis transire viator,
 Qualibet & curvus res gravis axe vehi.
 Ligneus antè fui, saxum jam versus in album,
 Res hominum varias testor habere vices.
 Trajectus fratrum, qui subterlabitur annis,
 Dicitur, hinc forma pendet origo nova.

Natus

Namq; meo domino natos, par nobile fratrum,
 Cùm juvenes essent, abstulit atra dies.
 Hic Theodorus erat vocitatus, at ille Joannes
 Indolis eximia, charus uterq; patri.
 Me dominus voluit niveam quoq; sumere formam,
 Amnis fraterni qui tego ritè vadum.

ALIUD.

Stat sua cuiq; dies, natos ante ora parentum
 Nunc cadere, & patres nunc tumulare vides.
 Labitur omnis homo, labuntur flumina cursu
 Diverso, & semper sunt mala mixta bonis.

INSCRIPTIO FONTIS

Bredenbergenfis.

Fons ego communem scateo fœcundus in usum,
 Tota domus de me commoda multa capit.
 Nec pretium posco, nec egenti denego cuiquam;
 Gratuitas ex me quilibet haurit aquas.
 Utq; queam semper dare, nunquam copia dandi
 Deficit, & damnis augeor ipse meis.
 Cùm prior egeritur, semper nova prosilit unda,
 Dum successura cedat & illa locum.
 Si licitum est magnas parvis componere rebus,
 Hi domini mores, qui meus autor erat.
 Is patria talis (fas est laudare sepultum)
 Exstitit, & multis munera larga dedit.
 Ejus erat domus, ut portus communis, habebat.
 Hic sibi speratam, quisquis egebat, opem.
 Ut faceret, vires & opes fortuna merenti
 Contulit, & larga præbuit usa manu.
 Sic patria, dum vita fuit, servavit amata,
 Ereptam multis asseruitq; malis.
 Nec mercede caret, nunquam licet ipse petivit,
 Gloria defunctum sponte secuta manet.
 Ad patris exemplum sese componere natus,
 Hunc qui me cultum jussit habere, studet.
 Sed mihi viventem pudor est extollere verbis:
 Qui legis hæc, illi fausta precare, vale.

INSCRIPTIO MONUMENTI
CAJI RANZOVII.

SUBSISTE VIATOR,

ET

HENRICO RANZOVIO TRIUM
Daniae Regum in Ducatibus Vicario, viro optimo,
patri moestissimo, pro pietate tua
condolero.

Hic conditur

CAJUS

Exnobilissima & antiquissima Ranzoviorum gente
apud Cimbro oriundus:

Spes patris & patriae, matris solamen, colu-
men familiae:

Qui reverendiss. Bremensis Archiepiscopi, Holsatiae
Ducis Johannis-Adolphi Consiliarius, &
arcis Gottorpiæ Praefectus,
in ipso ætatis flore,
in medio vitæ cursu,

Cum, hebdomatico quarto completo, vixisset an-
nos octo & viginti, menses octo,
diesq; undecim,

Pro thalamo, quem cogitabat, tumultum adit.

A.C. cIo Io xci. xx. Aprilis.

E P I T A P H I U M

Eidem Cajo Ranzovio erectum.

*Magnanimi herois, Ranzoo stemmate creti,
Præfens, quem calcas, continet ossa locus.*

*Cui pater HENRICUS, cui clari sanguinis ortus,
Cui nomen CAJO, Cimbriaq; est patria.*

*Nomine qui regis Danarum legatus abivit
Ad Parma illustrem, non sine honore, Ducem.*

*Quem Princeps Cimber, nunc præsul Janus-Adolphum
Bremensis, voluit consilium esse suum.*

Et fidei illius Gottorum tradidit arcem,

Quæ vix Holsatico pulchrior ulla solo.

Cui

*Cui sponsata fuit Diderici filia Blomi,
 Qua nunc tristis habet pro thalamo tumulum.
 Nondum complebat decimam trieterida vite,
 Illum cum rigida mors daret atra neci.
 Calica pars calum subiit, pars terrea terram,
 In quam post mortem summus & imus eunt.
 Qui legis hoc nostrum carmen funebre, viator,
 Ut mori bene, in tempore disce, mori.*

HENRICI RANZOVII PER-
 petuum de bibliotheca sua
 DECRETUM.

Quæ infrâ scripta sunt, hunc in modum sancita
 sunt, inviolatèq; observantur.

Ranzovii, nec quisquam alius, hanc possidento,
 Hæredes eam non dividunto,
 Nemini libros, codices, volumina, picturas,
 Ex ea auferendi, extrahendi,
 Aliòve asportandi,
 Nisi licentiâ possessoris,
 Facultas esto.
 Si quis secus fecerit;
 Libros, partemve aliquam abstulerit,
 Extraxerit, elepsit, rapserit,
 Concerpsit, corrupit,
 Dolo malo:
 Illico maledictus,
 Perpetuó execrabilis,
 Semper detestabilis
 Esto, maneto.

OFFICINÆ FABRI FERRARIJ.

*Non opus est, quis sit locus hic, exponere verbis,
 Ipsa gravi produnt verbera clara sono;
 Haud secus Æthneo quàm cum Cyclopes in antro
 Informant manibus fulmina sæva Jovi.
 Nec satis hoc; quosvis quòd præmollitur in usus,
 Inq; omnes ferrum cogitur ire, modos:*

*Et validi subiguntur equi, vincitq; catenis
 Sessori præbent crura tenenda suo.
 Ut soleis ferro plantas armentur opertas,
 Aspera per duros ne via ladat agros.
 At nihil hoc mirum: quid nunc homo linquit inanifera
 Illius ingenio, quicquid in orbe, subest.*

IN PYRAMIDE ET SACELLO EX QUOVII
*latere formam arcus triumphalis referente, prope SE-
 GEBERGAM, ab H. Ranzovio exstructo.*

IN OSTIO VERSUS ORIENTEM
 sub crucifixo.

*Ipsam tu Christum, quem crux designat, adora,
 Atq; tuam placidè ferre memento crucem.*

AD VIATOREM.

*Non hac vel vivo, vel cocto fabrica constat
 Saxo, nec ligno. facta sit unde rogo?*

Hoc monumentum constat pyramide & sacello, ita ut
 sub illa in forma arcus triumphalis sit situm sacellum in
 perpetuam memoriam honoris ac virtutis Dn. Friderici
 II. Danorum regis, &c. ab Henrico Ranzovio ejusdem
 vicario, Domino in Bredenberg, propriis impensis, in via
 regia prope Segebergam exstructum. Anno Domini 1583.
 annum agente LXIII.

IN PARTE ORIENTALI INTIMA, PROPO-
*sita sunt sequentes leges ingredienti sacellum cogno-
 scenda & observanda.*

HOC SACELLUM, NE EJUS VIOLENTIA
 religio, ingrediens hasce observato

LEGES.

Deum Opt. Max. trinum & unum ante aram flexis ge-
 nibus adorato. Manibus immundis nihil contrectato.
 Omnibus lustratis, quæ saxi incisa sunt perlegito. His per-
 actis, Friderico II. Regi Daniæ de placido obitu & vitæ
 immortalitate gratulator. Et filio ejus Christiano IV. ca-
 terisq;

terisq; Principibus Holfatiæ gubernationem piam pacatamq; exoptato. Secundum illos, Senatoribus & proceribus regnorum Daniæ, & ducatuū Holfatiæ, &c. nec non Henrico Ranzovio, ejus liberis, posteris, familiæq; universæ successus salutare atq; prosperos precator. Hosque omnes Deo Opt. Max. commendato. Mortalem deniq; te esse memento, & vitæ spacium, quod omnibus natura circumscripsit exiguum, sanctissimè honestissimeq; conficito, ut moriens vivas in omnem æternitatem.

Ab australi parte, intima Henrici Ranzovii querimonia se offert, & ejusdem consolatio.

Subsiste hæc intuens, & mihi Henrico Ranzovio Regum Daniæ, Christiani III. & Friderici II. quondam, & nunc Christiani IV. in Ducatib⁹ Holfatiæ Vicario, LXIII. annum ætatis agenti, pro pietate tua condoleto. Unius enim anni spatio orbatus sum Friderico Duce Holfatiæ, &c. Domino meo, filia Catharina in Dania, filio Friderico natu tertio in Gallia, nepte Catharina, ex Oligarda filia, in Germania, nec non duobus fratris mei Pauli filiis, Daniele in Gallia, & Johanne in Polonia, tandem etiam Friderico II. Rege Daniæ, &c. Domino meo clementissimo, non tantum Rege, sed patre patriæ, cujus Europa vix jam habet pietate, virtute, magnanimitate, fortitudine in rebus gerendis, & consiliorum felicitate similem. Qui omnes longè disitis locis mortui, resurrectionem vitamque cælestem conjunctim expectant. Jam egomet dissolutionem mei corporis, ut servus dominos, pater liberos, avus neptem, patruus fratris filios, & grandævus juvenes, præpostero planè naturæ ordine præcedentes, ad vitæ æternæ societatem quamprimum sequar, avidè pieq; desiderans exopto.

NULLA CALAMITAS SOLA.

Interim hujus expers lector, vive, vale, prosperiori fortuna utere: quod tibi ex animo precor.

Henricus Ranzovius consolatur semetipsum.

Ipsè ego sic casus terra, tristesq; ruinas

*Consolor, damnis contraria lucra rependens.
Terra est hospitii domus, est mihi patria calum;
Advena sum terris, haeres ac civis Olympo:
Hic parvus dolor est, illic immensa voluptas.
Fide igitur mea mens, & fer, quodcumq; ferendum est.
Mox tibi finis erit requiesq; petita laborum.*

In parte occidentali intima.

Divo Friderico II. Chr. F. Frid. N. Christian. Pronep. Regi Daniae, Norvegiae, Gothiae, Wandaliae: Duci Slesvici, Holsatiae, Wagriae, Stormariae, Dithmariae: Comiti Oldenburgi & Delmenhorstae, &c. Europae lumini, Reipub. Christianae columini: Post immortalia belli pacisque opera domi forisque insigni cum laude confecta: summi Regis imperio, e regni mortalis statione ad caeleste regnum immortale evocato, anno publicae sal. MDIOXII. prid. Non. April. aetatis LIII. m. IIX. d. IV. magno patriae cum incommodo, bonorum omnium incredibili cum luctu, principi optimo maximo P.M.M.P.

A L I U D.

Deo Trino & Uni, Opt. Max. gentis humanae creatori, hospitatori & sequestro sacrum: & aeternae memoriae gloriosissimi, fortissimi & religiosissimi Principis, D. Friderici II. Daniae, Norvegiae, Gothorum, Vandalorumq; regis, patris patriae, divorum principum, Christiani III. Friderici I. N. Christiani I. Pronep. qui sui egi monarchas religione in Deum, sinceritate erga confederatos, virtute & iustitia adversus cunctos antecelluit: Christianam remp. constantissime asseruit: cujus in bello magnanimitas enituit: in pace fides culta, clementia in omnes ordines singularis extitit, candor penè proprius fuit. Ei Reipub. bono genito, ejusdem gravi iacturae denato, postquam LIV. annos felicissime exegisset. XXI. regnasset, utriusq; sexus sobolem, tres mares, quatuor filias ex illustriss. & clementiss. Principe, D. Sophia ex Mechelburgensium Ducum stirpe oriunda, conjugè suaviss. sustulisset, ac in his Christianum IV. filium paternarum virtutum haereditatem regnorum

regnorum successorem reliquisset superstitem: terram denique cælo 14. April. anno ultimi seculi MDXIII. Anderschoviæ in Selandia Cimbrica commutasset, Roschildiæ juxta Maufoleū augustiss. herois Christiani III. patris sito, Daniel Rogerfius, serenissimæ heroinæ D. Elisabethæ, Angliæ, Franciæ & Hiberniæ Regine in Daniam secundum legatus, hoc mortale immortalis observantiæ monumētum, Musarum & Gratiarum cælo sculptū, mœstissimus posuit, supremumq; P. V. vovit, & ut Henricus Ranzovius id hoc loco suis inscriptionib⁹ adderet, petiit.

Partes interiores ab inscriptionibus etiamnum vacuæ sunt: quocirca ibidem hæc leguntur:

Mœrentum locus hic, procul hinc discedite lati.

Ergo

*Marmoreis hoc vacuum lacrymis impleto viator,
Si pietas animum commovet ulla tuum.*

ORIENTALIS PLAGA HASCE IN-
scriptiones extrinsecus obtinet.

DEO TRINO ET UNI SACRUM.

Friderico II. Christiani III. Regis filio, Friderici I. Regis nepoti, Christiani I. Regis pronepoti, Danorum, Norvegiarum, Gothorum & Wandalorum Regi, Slesvicensium, Holsatorum, Stormariorum & Dithmarforum Ducis ac Principi, pio, felici, inclyto, Domino suo clementissimo, A. C. MDLXXXIIII. 14. Aprilis, ætatis anno LIV. defuncto, Henricus Ranzovius Regiæ suæ majestatis in Ducatibus Holsatiæ Vicarius, mœrens dolensq; debite gratitudinis ergo, in memoriam perpetuam honoris & virtutis majestatis ejusdem hoc facellum FF.

Fridericum II. Regem Daniæ alloquitur
Henricus Ranzovius.

*Qui caput Europa, qui Martis & artis ad Arcton,
Qui juris column, qui pietatis eras;*

Kk

*Hunc tibi, Rex, tumulum, Friderice, Henricus honorat
Ranzovius soboli constituit, mea.
Uno namq, senex anno sex funera plango,
In quibus, heu, summius sunt tua fata dolor.
Id testor. Tu dirve meum ne despice pignus:
Sic tunc ex merito te tueatur honos.*

Henricus Ranzovius ad serenissimum Regem
Daniae Fridericum II.

*Dum tibi vita fuit, felici sorte fruebar,
Est nunc per mortem sors mea versa tuam.
Conficior curis lachrymarum in valle relictus,
Te sine plena gravi vita dolore mihi est.
Accipe supremos, Rex, quos largimur, honores,
Prastiterat nostro te superesse rogo.
O utinam vivo potuissem pramia justa
Reddere: pro meritis accipe nunc tumulum.*

IN AUSTRALI PARTE EXTRINSECUS
videre licet sequentem inscriptionem: & solarium unum
in plano descriptum cum versibus.

DEO OPT. MAXIMO POSTERI-
tatiq,ue sacrum.

D.D.D.D. Friderico I. Christiano III. Friderico II. &
Christiano IIII. proavo, avo, patri ac filio, quatuor ex or-
dine Danorum Regibus, victoriosis ac potentissimis, de
se & suis optimè meritis, HENRICUS RANZOVIVS
trium posteriorum in Ducatibus Holsatiae &c. Vicarius,
subjectissimæ observantiæ ergo, Anno Domini c1o 1o
LXXXIIX. ætatis suæ L XIII. fieri curavit.

In solarium.

*Hic tibi cum numero spectantur nodus & umbra,
Qua tria quid doceant, commemorare libet.
Umbra notat dextrè, quota cursitet hora diei,
Hincq, monet vitam sic properare tuam.
Ast in quo signo magni lux publica mundi
Versetur, mira nodulus arte docet.*

Si vis

CIMBRICA.

*Si vis scire, dies quot quilibet occupet horas,
Id numerus media sede locatus habet.*

PARS OCCIDENTALIS RETINET DO-
nationem huic sacello addictam, hoc modo:

Ego Hen. Ranz. do, lego, dariq; volo quotannis tertia
feria Pentecostes, peractis sacris, & proximis sequentibus
tribus diebus, per Presbyteros & Diaconos hujus oppidi
(quos conjunctim ejus rei dispensatores, certo laboris
præmio constituto, ordinavi) ante hoc sacellum, ad refe-
ctionem centum pauperum præfecturæ Segebergensis,
elemosynas anniversarias, ex redditibus cujusdam pecu-
nariæ obligationis ipsorum fidei traditæ, residuamq; ho-
rum reddituum partem ad reparationē hujus sacelli, quo-
tiescunque necessaria fuerit, converti. Ea tamen lege ac
conditione, ut illi redditus à Diaconis ad nullos alios usus
cōferantur, nec alio loco elemosynæ distribuantur.
Quod si factum fuerit, hæredibus, posteris, familiæque
meæ Ranzovianæ concessi potestatem, huic sacello addi-
ctam donationem revocandi, redditusq; ad alios pios usus
transferendi. Et licet hanc formā dispositionis acta sigil-
lata pleniùs contineant; tamen ejus tenorem, ad fidem
harum rerum posteris faciendam, huic tabulæ quoq; in-
cidi placuit.

SEPTENTRIONALIS PLAGA
hac habet:

JEHOVÆ DEO SACRUM.

DEUS OPT. MAX. Quam indidisti mentē, animum,
vitam, quemq; dabis extremum spiritum, voti reus, jure
tibi reddo, dedo, addico ego Henricus Ranzovius: qui

Friderico II. Rege Danorum,
Friderico Duce Holfatiæ, dominis meis,
Friderico Ranzovio filio meo,
uniùs anni spacio
præpropera morte sublatis
concepti acerbissimi doloris
monumentum hoc votiyum,

Kk ij

obnoxia piaque affectione,
contra votum posui.

Anno Domini 1588. agens annum ætat. 68.

In sacellum.

*Hoc Henricus ego tibi, Rex Friderice, sacellum
Ranzovius sumptu condo sacroq; meo.
Ut faciam non me movet ostentatio, suadet,
Unicus ille bono principe dignus honos.
Talis enim rex noster eras, ea gloria qualem
Postulat, haud alius nempe parente bono.
Ergo tui placidè cultoris suscipe pignus:
Sic tua sit virtus nescia nocte premi.
Quisquis adis autem fanum, prece numen adora,
Idq; pio similes pectore posce Duces.*

Ad viatorem.

*Si pia majorum violas monumenta viator,
Ultrices furias experiere brevi.*

Opus absolutum diebus c cxx.

Pyra-

PYRAMIS

Hæc
Lector
te tria
chare docet.

Principiò quòd
sumptibus immensis
stet constructa tam bene
ornatèque Vicarii. Dein-

de quòd hæc eadem secundi
sit Friderici consecrata manibus,
Danica qui gessit sceptrà potente manu.

Denig³ sublato in cælum, quod culmine signet,
Calceg³, quâ facta est, purâ, sine crimine puram
Quilibet ut vivat vitam, mortalia linquat,
Et crebrò solum suspiret, anhelet Olympum.
Hæc ubi cognosti, ex animo bona multa precare
Ranzovio domino, & quò te via ducit euntem
Perge statim, & felix longissima tempora vive.

H. R. 1590. V. R.

OBELISCUS RANZOVIANUS
SEGBERGENSIS

altus pedes $52\frac{1}{2}$

AD ORTUM,

Sanctæ & individuæ Trinitatis honori: nec non in Friderici II. Regis Daniæ, ac progenitorum, posterorumq; suorum memoriam

HUNC OBELISCUM STATUICURAVIT
Henricus Ranzovius

Ab orbis principio 5552.

A Christo nato 1590.

Ætatis anno 65.

*Sincero trinum quem corde fatemur & unum,
In laudem sunt hæc cepta peracta Dei.
Utq; Fridericum dignè post fata celebrent,
Sub quo florebat Dania rege potens.
Et sint natorum natis, abavis atavisq;
Ranzoviiq; diu mentio grata senis.*

In tintinabula é corona obelisci dependentia.

*Hoc diadema sonum ut ventis spirantibus edit;
Sic tua laus nusquam rex Friderice silet.*

I T E M.

*Hoc opus exstruxi Henricus Ranzovius, omne
Numinis in laudem, conditor alme, tui,
Et simul in Danaùm Friderici Regis honorem,
Totiusq; mei seminis, atq; domus.*

Ad occasum.

*Pro meritis, Friderice, tuis, Rex optime regum,
Hæc monumenta tibi dedico, sacro, struo.
O utinam majora mihi prestare liceret,
Hoc totus stares aureus ipse loco.*

Ad

Ad meridiem.

Quem Regi & vobis Obeliscum dedico, nati.
 Ad virtutis iter nobile, calcar erit.
 Certumq; indicium, quarendas aethere sedes.
 Et nihil in terris certius esse nece.

Ad septentrionem.

His visis, lectis, placidè discede viator,
 Cunctaq; structori fausta precare meo.
 Perpetuò infelix & detestabilis esto,
 Qui sacrum in minimis hoc violabit opus.

IN EUNDEM OBELISCUM.

Insistit terra, caput inter nubila condit,
 Aëreas penetrans en Obeliscus aquas.
 Quo se Ranzovius, Cimbrorum gloria gentis,
 E terrâ ad superos hac quasi voce vocat.
 O mea mens sursum, quem tendis, dirige cursum.
 Mens oblita soli, suspice regna poli.
 Optima pars mundi calum est, pars pessima tellus.
 Tellurem ô liceat linguere, & astra sequi.
 Quisquis es, hac imitare senis pia vota beati,
 Hic tibi nec visus frustra Obeliscus erit.
 Nathan Chytræus.

IBIDEM.

IN MONASTERIO.

Henricus Ranzovius, domini Joannis, Equitis auratⁱ
 filius, hujus arcis præfectus, avo suo materno Gerardo
 Walsstorpio, ex pia matris suæ postulatione, anno 1562.
 hoc monumentum construxit.

IBIDEM

Sub insignibus Gentis

WALSTORPIÆ.

Henricus Ranzovius, D. Joannis filius, hujus arcis præ-

Kk iij

fectus, insignia Walstorpici generis huic parieti appensa, fere abolita, in gratiam ac memoriam avi proavique materni, hic sepulti, redintegrari iussit.

ITZHOÆ.

IND. LAURENTII.

Sub vicino lapide Magdalena Joannis equitis aurati filia, a patre fratribusq; primò honorificè condita est, deinde in paternum conditorium per Henricum fratrem translata, quæ nupserat viro nobili Osvaldo a Wischi; & cum vixisset annos 29. & menses circiter quinque, diem suum in puerperio clausit. antè tamen puerulum enixa, cum quo tumultata est, Anno Domini 1557. die 5. Augusti.

IBIDEM.

Anno Domini 1579. H. Ranzovius cryptam sepulchri sui paterni corporibus fere completam, ampliorem fieri curavit, pro se, filiis ac filiabus suis, & in sarcophago lapideo, quem in medio cryptæ posuit, sese sepeliri hæredibus injunxit.

IBIDEM SUPRA MONIMENTUM Jo. Ranzovii.

HENRICUS RANZOVIVS
filius ad patrem.

*Accipe chare pater qua munera dedico natus,
Sintq; precor cineri munera grata tuo.
Tu mihi das lucem vitæ, do mortis honores.
Heu heu quàm dispar gratia nostra tua est!*

CLO IO LXVI.

JOANNI RANZOVIO, nobili Holsato, equiti aurato, qui post susceptum balthei militaris decus, & perlustratas remotissimarum gentium provincias, quantum pacis belliq; artibus, omnibusq; corporis atq; animi eximiiis bonis eniti potuit, id omne, secundum pietatem in Deum, uni patriæ, ejusq; laudatissimis Principibus Frederico

derico I. Christiano III. & Friderico II. Danorum ex ordine Regibus, hujusq; patris Joanni & Adolpho Holfatiæ Ducibus impendit, felicissimo eventu. Utpote summus cum imperio iusto dux, exortis subinde bellis destinatus, semper victor, qui præter captas deditasq; urbes atque arces, profligatos ejectosq; procul Cimbricis & Holfatis finibus hostes, rebellium Dithmarforum contusam ac fractam armis cõtumaciam, octies patentibus in campis diversis præliis superatas hostiles acies, vel ab ipsius indulgentia, vel à foeda fuga vitam coëgerit impetrare, illustri & fidei erga patriam, ejusq; Principes, & clementiæ erga victos gloria, quam ad fatalē maturæ senectutis horam, sine fortunæ ludibrio perduxit, sicq; domi suæ, ætatis veniam nactus, omnibus animi sensibus integris, in carissimæ conjugis, filiorum & nepotum complexu, æterno numini spiritum, à quo acceperat, firma in Christum fide, & certa resurrectionis spe cõfirmatus, reddidit, Henricus & Paulus filii, parenti amantiss. moerentes posuere. Opetiit anno Domini M. D. LXV. die XII. mensis Decemb. cum vixisset annos LXXIII. & mensem unum.

Uxor ejus Anna Walstorpia vixit annos 72. reliquit nepotes ac pronepotes numero 48. mortua anno Domini 1582. 29. die Decemb.

DEFUNCTA LOQUITUR.

*Ultima Walstorpum proles hic Anna quiesco,
Juncta viro, gnata, filiolaq; senex.*

DIES MORTIS, ÆTERNÆ VITÆ NATALIS EST.

Des zeitlichen lebens aufgang ist des ewigen anfang.

IBIDEM.

PAULUS RANZOVIUS, Joannis filius, in viridi ætate, apud Philippum Landgravium Hassiæ educatus, postea Alberti primi, Ducis Prussiæ cubicularius factus, deinde cum Duce Adolpho ad Caroli V. aulam se contulit, ac deinceps Metensi obsidioni signifer adfuit. Cum eodem Duce Adolpho primùm ad bellum Dithmarsicum,

Kk v

deinde ad expugnationem Gothanam profectus; denique cum Dux Albanus Adolphum Regis Hispaniarum nomine, ad societatem belli cum bis mille equitibus evocaret, ejus militiae Legatus factus est; qua finita expeditione, domum rediens, diuturno morbo correptus, in complexu matris, uxoris ac fratris, firma in Deum fide, ac gloriosae resurrectionis spe certissima, vitam cum morte commutavit. Anno 1579. Cal. April. cum vixisset annos 51. menses 5. dies 6.

IBIDEM.

Anno a nato Christo 1582. 4. Cal. Januar. obiit nobilis & pia matrona ANNA WALSTORPIA, Joannis Ranzovii conjux, post obitum mariti XVI. anno, aetatis vero suae anno 72. cum vidisset filios, filiorumque eorum liberos, nepotes ac pronepotes numero 48. quos omnes, non minus quam semetipsam moriens Deo commendavit. Hanc H. R. primogenitus ejus filius, in hoc templo sepulturae mandari, corpusque ejus cum mariti ac liberorum ossibus conjungi, nec non moerens hoc monumentum ejus memoriae locari curavit.

IBIDEM CENOTAPHIUM.

Henricus Ranzovius, Friderici II. Regis Daniae Consiliarius, tam utriusque Ducatus Slesvicensis & Holsatiae, quam Dithmarforum Gubernator, JOANNI RANZOVIO, filio suo infelici, natus minimo, qui candore animi, religione in Deum, pietate erga parentes, caritate in fratres sororesque insigni fuit, Heidelbergae, dum literis operam navaret, ac Principibus Holsatiae D. Friderico & Philippo adesset, in ipso aetatis flore peste extincto, in memoriam ejus, ac futurae immortalitatis spem, hunc tumulum honorarium, apud conditorium majorum, a se sibi ac posteris etiam destinatum, moerens dolensque FF.

*Cum mihi canescens tumbam tumulumque parasset,
Quo, tu nate, meos contegeres cineres:
Sunt ubi compositi post acta tempora vita,
Cum patre germanus, cum genitore soror.*

*Tu quoq; dicebam, simul hic ò nate quiesces,
 Cùm tibi supremum finiet hora diem.
 Obstitit hei fati vis, ac immobilis ordo,
 Te procul á patria surripuitq; tua.
 Sic prius exequias tibi sum præstare coactus,
 Qui me debueras ad mea busta sequi.
 Hac tibi sint igitur luctus monumenta paterni,
 Hac patrimonii sint tibi, nate, loco.
 Et quoniam transacta mea pars optima vitas,
 Spero mihi summum non procul esse diem.
 Spiritibus nostris quo jungemur, & uná
 Vivemus faciem jugiter ante Dei.*

I B I D E M.

Catharinæ Ranzovix filix, Friderici Alefeldii uxori,
 post unius diei morbu, subitæ mortis casu abreptæ, cùm
 vixisset annos 23. menses 5. dies 13. horas 4.

Henricus Ranzovius, Vicarius Regius, & Satrapa Se-
 gebergensis, ac Christina ab Halle, parentes, præpostero
 naturæ ordine, in senio superstites relictæ, in speratum hoc
 memoriæ sacrum statuerunt.

I B I D E M.

FRIDERICO RANZOVIO, Henrici filio, Archidia-
 cono & Canonico Slesuicēsi, teneris annis in aula Electro-
 ris Augusti educato, Latinæ linguæ non ignaro; qui, cùm
 quinq; expeditionibus interfuisset, primùm Colonienfi
 apud Joannem-Casimirum Palatinum, anno 83. Secun-
 dō Livoniensi versus OESel & Arnsburgū, cum regio Da-
 nico Admiralio, anno 84. Tertiō cum Ernesto de Man-
 delschlo in Gallia, anno 85. Quartō verō in Belgio, anno
 86. ubi unius turmæ equitum ductor fuit: Ac tandem in
 Gallia anno 87. Regis Gallix Henrici III. partes secutus,
 non procul á Chaumperaulx á sicariis globo aliquoties
 ex insidiis trajectus periisset: Henricus parens, qui Catha-
 rina filia, & Catharina, ex filia Oligarda, nepte, & tandem
 filio natu tertio Friderico in Gallia; nec non duobus fra-
 tris sui Pauli filiis, Joanne in Polonia, & Daniele etiam

in Gallia, spatio unius anni orbatuſ eſt, ſenex juveni, mutato naturæ ordine, ſummo animi dolore affectuſ, inſperatum, minimeq; opinatum hoc monumētum ſacravit.

*Non laudes aquare, ſed exſuperare parentum,
Vincereq; haud vinci, meſ mihi firma ſtetit.
Diſ aliter viſum, qui mortem Marte propinant,
Laudem per fraudem, vivere perq; necem.
Nil moror, igni vomī pereō quōd fulmine teli.
Hoc queror, hoc doleo, clam quōd ab hoſte necor.
Sic eſt. ſape malum peregrē comitatur euntes,
Atq; ibi mors præſtō eſt, longē ubi abeſſe putas.*

PARENS FILIO.

*Diſpenſante Deo, qua ſiunt, omnia ſiunt,
Hic bene agit, quod agit, ſeu grave ſeu leve ſit.
Hic mihi te natum dedit, hic te ruruſ ademit,
Patre dolente procul, matre gemente procul.
Et procul à patria terra noſtrisq; ſepulchriſ,
Qua mihi jam dudum, condideramq; tibi.
Sed bene habet; Patria omne ſolum, & veriſſima caliſ,
In quo te virum, nate, videbo iterum.
Cū mihi te reddet, qui te mihi ademit Ieſuſ,
Et veniet ſummo turbine ſumma dieſ.
Interea haſ lacrymaſ, & qua tibi juſta parento
Nolens atq; volens, ſigna doloriſ, habe.
Vin' mage? nolo pater. Quī fili? Fata recuſant,
Nec libet. Ah liceat, non licet. Ergo vale.*

SUPRA CRUCEM.

Hoc altare à Breidone Ranzovio A.C. 1456. conſecratum eſt ſanctæ & individuaſ Trinitati, & ab ipſiuſ filiis Hermanno, Marquardo, Petro, Henrico, Paulo, eorumq; poſteriſ, perpetuiſ annuiſ proventibuſ liberaliter dotatū.

INFRA CRUCEM.

Cajuſ Ranzoviuſ, Henrici Vicarii Regii filiuſ, Præpoſituſ Hamburgeniſ, qui Latinam & Gallicam linguam calluit,

calluit, cum aliquot annos in Aula Regis Daniæ Friderici II. substitisset, & ab eo decem millibus Thalerorum, eo quod cum litteris regiis, pacem concernentibus inter Regem Hispaniarum, Reginam Angliæ, & Belgicos Status, in Belgium missus, & captivus non leves ibidem injurias sustinuerat, donatus fuisset: in aulam Brunsvvicensem cum conjugè Henrici-Julii Episcopi Halberstadiensis, ac Ducis Brunsvvicensis & Lüneburgensis, profectus est. Postea verò ab Archiepiscopo Bremensi & Holsatiæ Duce, D. Johanne-Adolpho, in numerum Consiliariorum Holsatiæ ascitus, & amplissimæ præfecturæ Gottorpiensis Administrator designatus, cum ad provinciã sibi demandatam contenderet; ac vix Bredenbergam ad lares patrios venisset; ibiq; ex febre pestilenti dies 14. decubisset; immatura, proh dolor, morte præreptus, sponsum obiit: A.C. 1591. die 20. Aprilis, circa horam 7. vespertinam, ætat. 28. mensium 8.

INSCRIPTIO

LAPIDIS, IN ÆDICULA S. GEORGII
extra urbem Itzehoënsis.

Ego Henricus Ranzovius, Johannis filius, Christiani III. Friderici II. & Christiani IV. Daniæ Regū Vicarius, S.P.Q. Itzehoënsi & pauperibus, hos lapides, numerum decem millium excedentes, ad ædificationem hujus Fanæ DD. An. Christi M. D. XCI. ætatis 66.

Epigramma.

*Quid lapis iste? Pii autoris pia munera signat.
Munera qua? Lapidés, unde stat ista domus.
Autor quis doni? Henricus Ranzovius autor,
Insigni cujus de pietate fluit.
Dat miseris: miseri pro tanto heroë precantur,
Ut placidè, at serò, calica regna petat.
Heroëm tellus, calum, maria alta loquentur,
Donec in hac saxum mole superstes erit.*

INSCRIPTIO SACELLI

Itzeboënsis.

Ego HENRICUS RANZOVIVS trium Daniæ Regum in Ducatibus Vicarius, ex unanimi Dn. Abbatissæ Catharinæ Alefeldiæ, & Consulū urbis Itzeboæ, ac templi ibidem D. Laurentii curatorum consensu, quibus ad ædificationem ejusdem tetradrachmas dedi, Anno à partu semper virginis 1591. ætatis verò meæ 66. hanc ædiculam seu sacellum extrui, DEOq; trino ac uni dedicati ac consecrari feci, inq; illud ex avita jam penitus repleta, & nimis angusta crypta, patris, matris & filii Caji corpora transferri curavi, ut esset tam meipsum, conjugisq; Christianæ ab Hallen unicæ carissimæ, & posterorū, quàm utriusq; parentis & filii conditorium commune. Cum quibus etsi nunc non queo loqui: tamen à morte invicem offensa miscbimus nostra; & quemadmodum in terris vivimus vitam mortalem; sic iterum resuscitati in cælis vivemus æternitatem æternam.

*Condidit Henricus monumentum hoc nomine Ranzovivus.
Pro se, proq; sua posteritate domus.*

INSCRIPTIO SARCOPHAGI, QUEM IDEM
*Henricus Ranzovivus, mortalitatis memor, ex solido lapide
excavari, & in prænominati conditorii medio, ad se in
eo sepeliendum, poni curavit.*

In hoc sarcophago conditus est HENRICUS RANZOVIVS, Johannis equitis aurati filius, Henrici nepos, Bredonis pronepos, Caji abnepos, Regis Daniæ Christiani III. Friderici II. & Christiani IIII. olim vices in Ducatibus Slesvicensi, Holsatiæ & Dithmarsicæ gerens, Præfectus arcis Segebergensis, Dominus in Bredenberg, Ranzovv, Ranzovisholm, Nutschovv, Melbeck &c. qui vixit
annos   mortuus Anno

JOB XIX.

Et ego scio redemptorem meum vivere: & is novissimo die me é pulvere excitabit.

HEN-

HENRICUS RANZOVIVS VICARIUS
Regius ad imitationem Pontani de suo
sarcophago.

*Vivus lapideum hunc mihi paravi lectulum,
In quo jacerem mortuus.*

*Noli obsecro me mortuum lacessere,
Qui vivus obfui nemini.*

*Henricus ille namq; sum Ranzovivus
Regis Dani vicarius.*

*Quem plurimum plures amarunt Principes,
Suiq; passim subditi.*

*Quem docti honestarunt viri, cumq; improbis
Laude cumula verunt probi.*

*Nunc, hospes, ecquis sim, aut mage fuerim, tenes:
Verunt amen qui tu sis,*

*Non cognitum est mihi, igitur ut teipsum bene
Noscas rogo. His longum vale.*

ALIA MONUMENTI INSCRIPTIO.

Hic depositæ sunt Joannis Ranzovii Equitis aurati
ejusdemq; uxoris Annæ Walstorpæ, & Magdalenæ co-
rum filia, sicuti & hujus filioli & Caji, Henrici Vicarii R.
filii, exuvia.

IN PARIETĒ TEMPLI ITZEHOENSIS.

DEO TRINO ET UNI S.

Henricus Ranzovius Johannis filius, Regiæ Majestatis
Daniæ in Ducatibus locum tenens, Dominus in Breden-
berg, Drakenburg, Rintelem, Willingsbuttel, Hatstedt,
Tuschenbeck, Ranzovisholm, Wandesbeck, Brücken,
Melbeck, Redingstorp, Ovendorp, Nutschovv, Nuchel,
Gronovv, Stelnovv, Erfradt & Ranzovv, hoc monumen-
tum in honorem sanctæ & individua Trinitatis, ac me-
moriæ majorum suorum, juxta altare S. Trinitatis se-
pultorum, propter loci commoditatem, hic poni curavit.
Anno 1578.

SUPRA MONUMENTUM.

*Nascendo morimur, vita altera morte paratur.
Vita hac mors: mortis funera finis erunt.*

*Si vita censes defunctum me esse, viator,
Falleris, annexa quod ratione probo.
Praclarum in terris nomen post fata relinquo,
Spiritus in summo vivit ovatus polo.*

ALIUD.

*Vivo, post moriar: sic fert divina voluntas;
Hac qua vult, eadem me quoque velle decet.
Vita mihi melior continget temporis hujus
Vita quam vixi, vita operosa fuit.
Quam spero vitam, Christi mihi sanguine parta est,
Hac dabitur lata pace, Deoque frui.*

Ejusdem.

*Sat mihi, sat laudi, caris vixi sat amicis,
Mors mihi sperati muneris instar erit.
Ergo fama vale, spes & fortuna valete,
Tu quoque rex clemens, patria, stemma, vale.*

ALIA EJUSDEM TUMULI INSCRIPTIO.

*Sunt his tres nati tumulis, sunt tresque nepotes
Ranzovii, qui sex ordine bis duo sunt.
Janus & Henricus, Breido, Cajusque sepulti,
Filius atque parens, ac avus, ac proavus.
Ordine Ranzovidum veteri de stemmate nati,
Reddet at, horum animas quattuor, una dies.
Henricusque nepos, qui stemmate natus eodem,
Quattuor his jungi post sua fata cupit.*

PRECES H. R. PRO FELICI EX HAC
vita exitu.

*Alme pater, vita qui das primordia nostra,
Quique sacro nobis numine semper ades:*

*Fac etiam vita felix sit ut exitus hujus,
 Ultima nec mortis sit gravis hora mihi.
 Patria, fama, domus, spes, Rex, fortuna, valet,
 Sat mihi, sat vixi, Cimbria clara, tibi.
 Dissolvi cupio vita pertasus, & esse
 Cum Christo. Christo dulce vocante mori.*

MORUS DE MORTE.

*Nos semper mortem procul, & procul esse putamus,
 At mediis latet hac abdita visceribus.
 Paulatim morimur, momento exstinguimur uno,
 Lampas ut hic oleo deficiente perit.*

PYRAMIS NORDOENSIS PRO-
PE ITZHOAM.

*Salvus & incolumis dum rex tibi, Dania, vivit,
 Ranzovidum felix stemma genusq; manet.*

Pyramis hæc quadrata, & in apice acuminata, ex albo lapide Buckeburgensi supra montem conspicuum, apud pagum Nordöe, non procul à civitate Itzehoensi erecta est. causa ex incisis illi litteris patet.

LATUS ORIENTALE.

DEO TRINO ET UNI SACRUM.

D. Friderico I. Christiano III. Friderico II. avo, patri, ac filio, Danorum Regibus piis, victoriosis, ac bene de se meritis, Henricus Ranzovius, duorum posteriorum in Holfatia Vicarius, nec nō Johanni Ranzovio, Annæ Walstorpæ, parentibus gratitudinis ergo, tum sibi ac uxori suæ Christinæ ab Halle, filiisq; ac filiabus, Francisco, Bredoni, Friderico, Gerhardo, Theodorico, Cajo, Johanni, Magdalena, Catharina, Elisabetha, Oligarda, Margareta, & horum posteris posuit.

An. Dom. M. D. LXXVIII. ætat. suæ LIII.

Henricus Ranzovius mortuus anno

Domini

ætatis

Ll

LATUS OCCIDENTALE.

Hüt dich mit fleiß/vnd nicht zerbrich/
 Was zur gdechnis ist aufgericht/
 Dann wo solches von dir geschieht/
 Verbleibt die straf gewislich nicht.
 Hiemit befehl ich Leser dich
 In Gottes schirm stets ewiglich.

HENRICUS RANZOVIVS HOC LATVS
memoriae fratris Pauli, ac Magdalena sororis de-
dicavit, anno Domini 1578.

Spes salutis ipsam sævitiam doloris levat.
 Pyramis athereas velut est educta sub auras,
 Quæ jacuit plano Gracia clara solo:
 Ut moneat, nobis quarendas athere sedes,
 Virtuti & proprias esse sub astra vias:
 Sic patulis, Henrice, tibi est quoq; pyramis arvis
 Condita, qua cali fert caput alta plaga.
 Ut moneat calum patriam post fata petendam,
 Quæ virtus pretium dulce laboris habet.
 Pectora quadratum signat constantia saxum,
 Quæ levis accursu non movet aura suo.

LATUS SEPTENTRIONALE.

Construxit tribus ex ordine Danorum Regibus, sibi
 ac suis, Henricus Ranzovius hoc monumentum; poste-
 ritas exoptatissima, ut inviolatum maneat, rogat, æter-
 næque te divinitati, in omnia orbi ventura sæcula com-
 mendat.

Anno á principio mundi 5540.

Anno á diluvio inchoato 3484.

Anno á Christo Deo nato 1578.

Anno á nato Pseudopropheta Maho-
 meta ————— 985.

Operis violator infelix esto.

LATUS

LATUS MERIDIONALE.

*Umbra horas Phœbi designat climate nostro.
Nodus, quod signum sol tenet, arte docet.
Salvo Rege Daniæ
Felices Ranzovii.*

NOSOCOMII GRONOVIAN-
SIS PROPE LUBECAM.

DEo Opt. Max. honestæq; hominum societati conser-
vandæ, nec non ærumnosæ pauperum inopiæ, & fe-
nectuti sublevandæ pium præstituri officium, hoc oppi-
dulum atq; Nosocomium suis impensis extrui curarunt
Henricus Ranzovius, & Christina ab Halle, conjuges, do-
mini & hæredes in Bredenbergh, Drakenburg, &c.

CHILONIÆ.

IN MONASTRIO FRANCISCI.

EPITAPHIUM ADOLPHI COMI-
TIS HOLSATIÆ.

Monachi loquuntur.

Quondam nostrorum pater & speculum Dominorum,
Laus Hollatorum, Comes Adolph, regula morum,
Hic situs est flos florum, & honos & gemma bonorum,
Cui dedimus sertum nostrorum more Minorum,
Ne pravorum anima noceat fraus Damoniorum.
Oramus Deus utq; receptet in alta polorum.

IN BASILICA RANZOVIANA UNA.

Henricus Ranzovius fieri curavit, Anno Domini 1562.
Virtus post funera durat.

In altera.

H. R. Vicarius Regis, sibi ac suis hanc domum con-
struxit, anno Domini 1575.

Domini benedictio ditat.

Ll ij

IN TEMPLE.

D. Joannes Ranzovius, eques auratus, trium regum Daniae summus bellorum Dux ac Consiliarius, hic sacras conciones audire solitus est. Occubuit anno 1565. 12. Decemb.

 WANDESBURGI PRO-
PE HAMBURGAM.

Henricus Ranzovius, Joannis equitis aurati filius, castellum hoc Wandenburgum suis sumptibus & impensis funditus aedificari & exstrui curavit, anno post partum Virginis 1568, ut patriae suae sibi carissimae, decora & ornamenta auferret, & sibi metipsi, uxoriq; & posteris suis domum pulchram & secessum amoenum pararet.

 IN ARCE MELBECA.

Henricus Ranzovius, Joanni Ranzovio, Annaeque Walfstorpiae, parentibus bene meritis, nec non sibi ac uxori suae Christinae ab Hallen, filiisq; ac filiabus, Francisco, Breidoni, Friderico, Gerhardo, Theodorico, Cajio, Joanni, Magdalena, Catharina, Elisabetha, Oligarda, Margareta, & horum posteris posuit, anno a principio mundi 5537. a diluvio inchoato 3481. a Christo nato 1576. Construxit suis H. R. hoc monumentum, posteritas exoptatissima, & ut inviolatum maneat, rogat, aeternaeque Trinitati se commendat.

SLESVICI.

IN SUMMO TEMPLE.

Hac dux magnanimus patria servator Ericus
Woldemari natus cum patre tectus humo est.
Pater

CIMBRICA.

533

Pater anno Domini 1314.

Filius 1325. obiit.

IBIDEM

Monimentum est satis magnificum Friderici I. Regis Daniæ, cum hac inscriptione:

*Qui pius est quondam merito cognomine dictus
Danorum hic tegitur Rex Fridericus humo.
Moribus egregiis non degeneravit avorum,
Christi de primo de genitore satus.
Pacis amans fuerat, qui dum moderatur habenas,
Hostibus à sevis Dania tuta fuit.
Sincera heroum nulli pietate secundus,
Munifica fuerat quo neq; mente prior.
Regno prefectus, rerum duo lustra potitur,
Invida cum vite stamina Parca secat.*

EPITAPHIUM

Johannis Ducis Holsatiæ, qui obiit anno
Christi 1580.

*Principis hoc tumulo Johannis membra quiescunt,
Cimbrica cui fuerat subdita terra duci.
Justitiam coluit, crudelia bella perosus,
Et placido fovit pectore pacis opes.
Dithmarsos domuit cum Rege & fratre feroces,
Fortiter ultus avos Marte favente suos.
Ausonias oras etiam grandævus adivit,
Et varias urbes visere cura fuit.
Conjugii expertem decrevit ducere vitam,
Ne nimis Holsatas debilitaret opes.
Eripitur fati senio confectus, & arce
Nunc capit at herea gaudia lata poli.*

FLENSBURGI.

ANno Domini 1571. Henricus Ranzovius hanc domum, cum à tractatione pacis inter Daniæ ac Sueciæ reges instituta rediisset, fieri fecit.

L1 iij

ODENSEHÆ.

Gerhardo Ranzovio, Pauli filio, Joannis nepotis, qui cum in hoc oppido Odense, a Rege Daniæ Frederico II. Ducatus Slesvicensis, Principibus Holsatiæ, Joanni & Adolpho, in feudum concederetur, singulari certamine commisso cum alio nobili Holsato, quem rursus graviter vulneravit, ense trajectus, ac hic præsentè Rege, ac Ducibus, nec non proceribus Daniæ ac Holsatiæ, sepulture honorificè mandatus ab Henrico Ranzovio patruo: Beata mater, quæ maritum, filiam, & jam hunc filium natu majorem ferè spatio unius anni amisit, mœrens non sine luctu, dolore ac lacrymis, collocavit. Discessit anno Domini 1580. die 19. Maji. Ætatis 26.

IN PAGO WESTENSEHÆ.

Nobili viro DANIELI RANZOVIO, Equiti Holsato, domino castrorū Nienhoves, Trojeburgi & Woldenborn, belli inter sereniss. Danorum regem Fredericum II. & Suecos, per septennium gesti, summo Duci & primario administratori: multarum pugnarum acerrimum, cum Suecis manu prorsus impari commissarum, victori; in illorum regione viarum abstrusarum, & antehac incognitarum investigatori ac inventori: earundemq; urbium, pagorum & agrorum everfiori ac depopulatori: de Rege ac regno Daniæ optimè merito, gentili, cognato & amico suo carissimo, qui in obsidione arcis Warburgæ tormento ictus, moriendo vincens, vitam viriliter profudit: HENRICUS RANZOVIVS D. Joannis filius, hoc non tam privati, quàm totius Daniæ ac Holsatiæ luctus perpetuum monumentum mœrens non sine lacrymis erexit. Exstinctus est anno 1569. die
II. Novemb. Anno ætatis suæ
quadagesimo.

INSCRIP.

INSCRIPTIO FONTIS IN
PAGO MUNSTERDORP.

Hunc fontem, olim D. Sixto sacrum, & potu contra febrim salubrem, vetustate collapsum H. R. anno Domini 1587. restauravit.

Non procul à celebris Bredeberga mœnibus arcis

Fons est, qui Sixto dicitur esse sacer:

Corpora lethali qui febre levare putatur

Horrida, qua quartâ luce redire solet.

Scilicet hac virtus patuit per somnia Galli,

Ex quo quis medicas hauserat ager aquas.

Hunc pius Henricus Ranzo reparavit, & illi

Restituit fonti, quod fuit antè, decus.

CATHARINÆ RANZOVIÆ filia, Friderici Alefeldii uxori, post unius diei morbum subito mortis casu abreptæ, cum vixisset annos 23. menses 5. dies 13. horas 4. HENRICUS RANZOVIUS Vicarius Regius, ac CATHARINA ab Halle parentes, præpostero naturæ ordine, in senio superstites relictæ, insperatum hoc memoriæ sacrum statuerunt.

Hac ego Fridrici conjux Alefeldii in urna

Dormio Ranzovia lux Catharina domus.

Nil nil præclari generis mihi profuit ortus,

Nil tenera atatis tempora prima mea.

Omnia mors aufert, diadema lignonibus aquans,

Omnia Parcarum tollit avara manus.

Disce hinc, quicumq; es, nostram qui præteris urnam,

Quid sis, quid fueris, quid vo futurus eris.

Nil aliud mortalis homo est, quam labilis aura,

Pulvis, imago, vitrum, flos, cinis, umbra, sonus.

Nil aliud fragile hoc corpus, quam putre cadaver,

Et dira illuvies congerièsve luti.

Nil aliud vita hac, quam semita plena malorum,

Cumq; dolore labor, cumq; labore dolor.

At mors æterna est requies, via certa salutis.

Et torrens vita principiumq; nova.

Ll iij

*Felix qui Domino, cum possit vivere, vivit,
Et Domino moritur, cum venit hora mori.*

APENRODÆ.

INSCRIPTIO MONUMENTI

IDÆ RANZOVIÆ.

IPSA LOQUITUR.

Optimum quidem est, Sileno teste, non nasci, aut natum citò mori. Ast ego illud improbo, hoc probo. Illud, inquam; Si enim non nata; nec homo, nec imago Dei opificis fuisset. Hoc; Si enim non tam citò mortua; multis exposita fuisset morbis & periculis. Cùm itaque per mortem ad vitam, de peregrinatione ad patriam, ab æstu ad refrigerium, ex agone ad bravium, dulci somno sopita pervenerim, gratulor mihi, quòd & ego IDÆ idea & imago Dei mei nascendo facta, quòd; citò moriendo ego Ida ita innumeris sim prærepta malis: Nunc autem trimula hinc Apenrodæ sub monumento à patre Cajo Mauritiij filio, & matre Elisabetha Henrici trium Daniæ Regum Vicarii filia, utrisq; Ranzoviis erecto, resurrectionem carnis expectans recubo, mortua 24. Februarii, sepulta 22. Martii, anno Domini 1591.

INSCRIPTIO ARCIS RANZOÆ.

Henricus Ranzovius sereniss. Danorum Regis Produx Cimbricus, hanc arcem Ranzoam à gentilibus suis 57000. Daleris emit, & de integro ædificavit anno Domini M. D. XCII. agens annum ætatis LXVII.

*Omnipotens faxit stirps ut Ranzovia sedes
Incolat has placidè possideat q; diu.*

BEL.